

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT	4
ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	7
1.2 Αντικείμενο – Στόχοι - Μεθοδολογία	9
1.4 Υποθέσεις Εργασίας	10
1.5 Διάρθρωση Εργασίας	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	13
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	13
2.1 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Η περίπτωση της Ελλάδας.	13
2.2 Κοινωνικός αποκλεισμός	17
2.3 Κοινωνική Πολιτική	19
2.4 Κοινωνική ένταξη.....	20
2.5 Ο ρόλος των ΟΤΑ στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής και σε ζητήματα μετανάστευσης	22
2.6.1 Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΔΕΝ)	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	31
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	34
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ. ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	34
4.1 Γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής- Ιστορία και εξέλιξη	34

4.2 Το οργανόγραμμα του Δήμου.	35
4.3 Άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής	36
4.3.1 Υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής	39
4.4. Προγράμματα Υποστήριξης της Απασχόλησης	53
4.5 Προγράμματα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	60
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	60
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	64
Πρωτογενείς πηγές	64
Βιβλία	65
Διαδικτυακές Πηγές	66
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	67
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	68
Ν.3463/2006 ΑΡΘΡΟ 75	68

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο με αρνητικές διαστάσεις στο σύνολο της κοινωνίας και όχι μόνο στα άτομα που τον βιώνουν, γι' αυτό η αντιμετώπιση του μέσω πολιτικών ένταξης είναι επιτακτική. Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί η φύση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού και οι συνέπειες του και αναλύεται η πολιτική ένταξης που αποτελεί τον τρόπο αντιμετώπισής του. Η ένταξη των μεταναστών, συγκεκριμένα, και η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην κατάρτιση προγραμμάτων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελούν το αντικείμενο της μελέτης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, για τη καλύτερη και ουσιαστική κατανόηση του θέματος, γίνεται αναφορά στη φύση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού, στους τρόπους αντιμετώπισης του μέσω πολιτικών ένταξης καθώς και στις πολιτικές ένταξης που υπαγορεύονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες αναδεικνύουν τις διαστάσεις που έχει λάβει το πρόβλημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στη συνέχεια αιτιολογείται η αναγκαιότητα της συμβολής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη χάραξη και υλοποίηση πολιτικών ένταξης για την προστασία ατόμων ή ομάδων που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Για τη βαθύτερη κατανόηση του θεωρητικού μέρους του θέματος και για να γίνει αντιληπτός ο βαθμός συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μελετάται η εμπλοκή του Δήμου Αγίας Βαρβάρας σε θέματα ένταξης των μεταναστών και η αξιοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και διαπολιτισμικότητας. Τα αποτελέσματα της μελέτης στηρίχθησαν στην έρευνα πεδίου που διεξήχθη σε δημοτικούς φορείς.

ABSTRACT

Social exclusion is one of the most serious problems of modern societies. Its negative results are reflected on the society, and therefore the need for it to be faced through integration strategies is urgent. This project attempts to investigate the nature of the phenomenon of social exclusion and its consequences on people, and specifically on immigrants. Integration, as the only way to get out of such situation, seems to be the solution and the role Local Government can play is proved to be crucial.

Working in this framework of interest, this project analyses all the aspects of the problem of social exclusion, so as to achieve to form the deepest possible understanding, and justifies the reasons why social policy ought to focus on its confrontation. All the policies of social integration, dictated by the strategies of the European Union, reveal the dimensions that the problem has reached. In addition to that, the necessity of the contribution of Local Government to the protection from social exclusion is justified.

Finally, this project focuses on the function of the Social Service of the Municipality of Agia Varvara and especially on its activities against social exclusion of immigrants. The investigation and its results are based on interviews given by the people who work with immigrants, try to help them integrate and know their problems related to the area.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΜΕΑ	Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες
ΑΣΔΑ	Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας
ΔΑΟ	Δημοτικός Αθλητικός Οργανισμός
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΣΔΕΝ	Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΙΔΕΚΕ	Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΚΑΠΗ	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΔΑΠ	Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδών
ΚΕΔΚΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας
ΚΕΕ	Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων
ΚΕΘΕΑ	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
ΚΕΚ	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΗΦΗ	Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΤΕΔΚΝΑ	Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το *μεταναστευτικό φαινόμενο* και η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών έχει αναδειχθεί σε μείζονος σημασίας ζήτημα το οποίο απασχολεί τόσο τις ευρωπαϊκές όσο και τις εθνικές πολιτικές. Η σύνδεση της μεταναστευτικής πολιτικής με την κοινωνική πολιτική, με απώτερο σκοπό την *κοινωνική ένταξη* των μεταναστών, κρίνεται απαραίτητη καθώς έχει γίνει πλέον αποδεκτή η αναγκαιότητα της ύπαρξης τους για την ανάπτυξη των οικονομιών, υποχωρεί η τάση ελέγχου και περιορισμού τους και ενισχύεται η προστασία τους με στόχο την ένταξη τους. Η προστασία τους από τους κινδύνους που οδηγούν σε *κοινωνικό αποκλεισμό* θεωρείται αναγκαία, ενώ δράσεις για την ομαλή ένταξη τους στην κοινωνία υποδοχής υπαγορεύονται σε όλα τα επίπεδα διοίκησης. Οι μετανάστες, είτε είναι οικονομικοί μετανάστες είτε είναι πρόσφυγες, ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και γι' αυτό καθίστανται δικαιούχοι της ασκούμενης κοινωνικής πολιτικής. Η ομαλή ενσωμάτωσή τους στον κοινωνικό ιστό είναι αναγκαία για την ενίσχυσή του. Η εξάλειψη όμως των κινδύνων του αποκλεισμού είναι μια σύνθετη διαδικασία που απαιτεί τη συμβολή όλων των διοικητικών δομών ενός κράτους, με κυρίαρχη αυτή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η παρουσία μεταναστών είναι κοινωνικοπολιτισμικό ζήτημα καθώς τόσο η παρουσία τους όσο και οι αντιδράσεις σε αυτή διαμορφώνουν μια καινούρια κοινωνικοπολιτισμική κατάσταση. Οι πολίτες της δυτικής Ευρώπης δεν έχουν πια τη δυνατότητα να επιλέξουν αν θα ζουν σε πολυ-εθνικές και πολυ-πολιτισμικές κοινωνίες (Μουσούρου 1991). Τέτοιες είναι ήδη οι κοινωνίες στις οποίες ζουν. Η εξέλιξη της πολιτισμικής τους ταυτότητας επηρεάζεται από τη στάση τους απέναντι στην παρουσία και την επιρροή των αλλοδαπών και αυτό πρέπει να γίνει απολύτως κατανοητό από τις κοινωνίες, ώστε να είναι ανοιχτές στην εφαρμογή των θεσμικών αλλαγών που προωθούνται και να συνδράμουν στην αξιοποίηση τους.

Δεχόμενοι λοιπόν το μεταναστευτικό φαινόμενο και την εισροή μεταναστευτικών ρευμάτων ως μια πραγματικότητα, γίνεται κατανοητή η αναγκαιότητα της ένταξής τους

στην κοινωνία αλλά και οι κίνδυνοι που ενέχει ο κοινωνικός τους αποκλεισμός, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται ο ρόλος των τοπικών κοινωνιών και των τοπικών αυτοδιοικήσεων, οι οποίες βρίσκονται εγγύτερα στους πολίτες και επιφορτίζονται με το έργο της ενημέρωσης και της εφαρμογής προγραμμάτων, αφού γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχοντας συνειδητοποιήσει τη δυναμική του μεταναστευτικού φαινομένου και την επιτακτική ανάγκη ένταξης των μεταναστευτικών πληθυσμών, για την μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση τους, έχει προβεί στη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής μέσα από την οποία διαφαίνεται ο ρόλος των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων και των τοπικών κοινωνιών για την υλοποίηση της .

Ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν αποτελεί ένα πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά από τις κεντρικές διοικήσεις, καθώς για να είναι αποτελεσματική η πολιτική ένταξης απαιτείται γνώση των ιδιοτήτων της κάθε περιοχής και ευελιξία στις στρατηγικές ενσωμάτωσης. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα θέματα άσκησης κοινωνικής πολιτικής είναι πρωτεύον και εξαιρετικά σημαντικός, και η συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος διαφαίνεται και από τις ενισχυμένες αρμοδιότητες που της ανατίθενται τα τελευταία χρόνια σε αυτό τον τομέα. Η επικρατούσα πλέον αντίληψη υποστηρίζει ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση υπερτερεί σε αποτελεσματικότητα έναντι της Κεντρικής Διοίκησης λόγω εγγύτητας στις τοπικές κοινωνίες και ευελιξίας, οπότε το κοινωνικό κράτος πρέπει να προσανατολιστεί σε αυτή την κατεύθυνση, ενώ οι αρμοδιότητες της Κεντρικής Διοίκησης πρέπει να περιοριστούν σε άλλου είδους προνοιακές παροχές, όπως για παράδειγμα πολιτικές επιδοματικής φύσης. Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού αναδύεται ως το προνομιακό πεδίο παρέμβασης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κυρίως αυτής του πρώτου βαθμού, δηλαδή των Δήμων. Κυρίως για το ζήτημα της ενσωμάτωσης των μεταναστών η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η μόνη που μπορεί να δράσει εύστοχα, καθώς μπορεί να υπολογίσει την σύνθεση των μεταναστών στην κάθε περιοχή, με διαφορετικές πολιτιστικές και εθνικές ιδιαιτερότητες, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Ωστόσο σημαντικό πρόβλημα αποτελούν οι πόροι για την υλοποίηση αυτών των πρωτοβουλιών και η έλλειψη βασικών υποδομών, ενώ επίσης η πληροφόρηση των

μεταναστών σχετικά με προγράμματα που τους αφορούν και με υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να ζητήσουν βοήθεια είναι ελλιπής και περιορίζει την αποτελεσματικότητά τους. Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί η επικοινωνία μεταξύ των υπηρεσιών και των επωφελούμενων μεταναστών, καθώς είναι ένα από τα σημεία που καλούνται οι υπάλληλοι των υπηρεσιών να δείξουν ευελιξία και πολλές φορές φαντασία. Η γλώσσα είναι το σημαντικότερο μέσο για την επιτυχή επικοινωνία και δυστυχώς δεν προβλέπεται η ύπαρξη διερμηνέων στις κοινωνικές υπηρεσίες.

Με την παρούσα μελέτη ερευνώνται οι δράσεις σε επίπεδο δημοτικής αρχής στην άσκηση πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης για τους μετανάστες, η δραστηριότητα, η σύνθεση και η αποτελεσματικότητά της κοινωνικής υπηρεσίας. Για τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου αποτελέσματος στηριχθήκαμε στα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου που διεξήχθη στους δημοτικούς φορείς, η δράση των οποίων αφορά στους μετανάστες.

1.2 Αντικείμενο – Στόχοι - Μεθοδολογία

Η παρούσα εργασία έχει ως βασικό *αντικείμενο* την παρουσίαση του ζητήματος της κοινωνικής ένταξης του μεταναστευτικού πληθυσμού στο πλαίσιο των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του βαθμού αξιοποίησης προγραμμάτων εκπαίδευσης, επαγγελματικής και διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Η μελέτη στοχεύει στην ανάλυση της ελληνικής πραγματικότητας μέσα από τη μελέτη περίπτωσης ενός συγκεκριμένου Δήμου του νομού Αττικής και των πιθανών προβλημάτων και των δυσλειτουργιών που παρουσιάζονται κατά την άσκηση των πολιτικών ένταξης. Παράλληλα αναλύεται τόσο ο υπάρχον όσο και ο μελλοντικός ρόλος που καλείται να διαδραματίσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση στον τομέα αυτό.

Ο κύριος *στόχος* της παρούσας εργασίας είναι να ενισχύσει την κατανόηση των διάφορων πτυχών του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού και των πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης και να αναδείξει το ρόλο που μπορεί να παίξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αυτό επιδιώκεται να αναλυθεί με την καταγραφή του συνόλου των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής που αναπτύσσονται από το Δήμο που μελετάται καθώς και από την αποτελεσματικότητά τους, στο βαθμό που μπορεί να υπολογιστεί και να καταγραφεί από την έρευνα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την επίτευξη του παραπάνω στόχου περιλαμβάνει τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος, με αναζήτηση ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας σχετικής με την εννοιολογική τεκμηρίωση των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού και της κοινωνικής ένταξης, τις αιτίες του φαινομένου, τις συνέπειες του και το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αντιμετώπισή του, , και τη μελέτη περίπτωσης ενός συγκεκριμένου Δήμου. Η ανάλυση του τρόπου και των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή πληροφοριών στο πλαίσιο της έρευνας γίνεται σε παρακάτω κεφάλαιο.

1.4 Υποθέσεις Εργασίας

Οι βασικές υποθέσεις εργασίας που καλούνται να επιβεβαιωθούν ή όχι από την παρούσα εργασία είναι:

1. Στο βαθμό που οι ΟΤΑ αποτελούν φορείς κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης για τους πολίτες που διαμένουν στην επικράτεια τους και επιλαμβάνονται του συνόλου των τοπικών υποθέσεων διατυπώνεται η υπόθεση ότι φροντίζουν για την ομαλή ένταξη και προστασία των μεταναστών ως ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.
2. Στο βαθμό που ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας είχε βιώσει από το παρελθόν τη συνύπαρξη με την ευπαθή ομάδα πληθυσμού των αθίγγανων διατυπώνεται η υπόθεση ότι αυτή η εμπειρία χρησίμευσε ως σημείο αναφοράς για την εφαρμογή των προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.
3. Στο βαθμό που ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας αξιοποιεί τα παρεχόμενα από την ΕΕ προγράμματα, διατυπώνεται η υπόθεση ότι δρα αποτελεσματικά για την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών στην τοπική κοινωνία.
4. Στο βαθμό που ο Δήμος διαθέτει ξεχωριστή Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής, η οποία λειτουργεί εδώ και 15 χρόνια διατυπώνεται η υπόθεση ότι αυτή λειτουργεί αποτελεσματικά, είναι στελεχωμένη από έμπειρο και επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό και αποτελεί σημείο αναφοράς για τη χάραξη πολιτικών στο Δήμο.

1.5 Διάρθρωση Εργασίας

Η εργασία διαρθρώνεται με την ακόλουθη δομή:

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί το **Πρώτο Κεφάλαιο** και αποτελεί μια εισαγωγή στο αντικείμενο της εργασίας. Παρουσιάζονται οι στόχοι της έρευνας, οι υποθέσεις εργασίας που τέθηκαν και μια συνοπτική αναφορά στη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε.

Στο **Δεύτερο Κεφάλαιο**, γίνεται θεωρητική προσέγγιση του θέματος. Σε αυτό το κεφάλαιο αποσαφηνίζονται εννοιολογικά οι όροι : μετανάστευση, μετανάστες, κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνική πολιτική και κοινωνική ένταξη, για να γίνεται κατανοητή η χρήση τους. Στη συνέχεια ερμηνεύονται οι αιτίες του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού και οι συνέπειες του για το άτομο αλλά και για την κοινωνία και υπογραμμίζεται η σπουδαιότητα της ένταξης τους στον κοινωνικό ιστό με τη συνδρομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Γίνεται εκτενής αναφορά στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις κατευθύνσεις που δίνει στα κράτη-μέλη και στη συνέχεια αναλύεται ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με έμφαση στο θεσμικό πλαίσιο που την καθορίζει.

Το **Τρίτο Κεφάλαιο** αποτελεί μια ανάλυση της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της εργασίας. Γίνεται απαρίθμηση πηγών που χρησιμοποιήθηκαν και των χώρων όπου αναζητήθηκε η βιβλιογραφία. Στη συνέχεια αιτιολογείται η επιλογή του Δήμου για την μελέτη περίπτωσης και αναφέρονται οι τρόποι συλλογής του πρωτογενούς υλικού και επεξεργασίας του.

Το **Τέταρτο Κεφάλαιο** είναι η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Αγίας Βαρβάρας. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται όλα τα στοιχεία που συλλέχτηκαν σχετικά με την ιστορία του Δήμου, τα δημογραφικά του στοιχεία, το οργανόγραμμά του και φυσικά τις δομές άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Αναφέρονται αναλυτικά οι επωφελούμενοι του κάθε προγράμματος που εφαρμόζεται και παρουσιάζονται πίνακες με σχετικά στοιχεία. Δυστυχώς τα επίσημα στοιχεία που μας δόθηκαν δεν είναι επικαιροποιημένα και βασίζονται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου με στοιχεία για τα έτη 2006-2007, ωστόσο είναι ενδεικτικά των τάσεων και σε ένα βαθμό επιβεβαιώνονται βάση τωρινών

πλην ανεπίσημων στοιχείων αλλά και από την επιτόπια μελέτη. Σε αυτό το Κεφάλαιο περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα της έρευνας και των συνεντεύξεων.

Το **Πέμπτο Κεφάλαιο** είναι το τελευταίο κεφάλαιο και εκεί εκφράζονται τα συμπεράσματα που συνάχθηκαν ύστερα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας και τη μελέτη περίπτωσης. Σε αυτό το κεφάλαιο διαπιστώνεται εάν οι υποθέσεις εργασίας που τέθηκαν στην εισαγωγή επιβεβαιώθηκαν ή καταρρίφθηκαν, και παράλληλα διατυπώνονται προτάσεις για τη βελτίωση των υφισταμένων δομών με στόχο τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα των ασκούμενων πολιτικών ένταξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

2.1 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Η περίπτωση της Ελλάδας.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αναδεικνύονται στη χάραξη ενιαίας μεταναστευτικής πολιτικής σε επίπεδο Ε.Ε. συνίσταται στις διαφορετικές πολιτικές που ασκούν τα κράτη-μέλη για τους μετανάστες που σχετίζονται με τα διαφορετικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, ωστόσο η σύγκλιση των μεταναστευτικών πολιτικών αποτελεί πλέον προτεραιότητα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι χωρίς τη μετανάστευση είναι αδύνατη η διατήρηση υψηλών επιπέδων απασχόλησης στην Ε.Ε. καθώς «θα συμβάλει στον περιορισμό των ελλείψεων που παρουσιάζονται μεταξύ άλλων στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, στις προηγμένες τεχνολογίες ή στην υγειονομική περίθαλψη, αλλά και σε διάφορα επαγγέλματα χαμηλής ειδίκευσης» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003). Θεωρώντας λοιπόν αναγκαία την ύπαρξη των μεταναστών η ΕΕ προσπαθεί να δώσει κατευθύνσεις αμφιταλαντευόμενη και η ίδια ανάμεσα σε πολιτικές που εκτείνονται σε όλο το φάσμα : από την ενίσχυση του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων μέχρι τις πολιτικές διαχείρισης και ελέγχου μεταναστευτικών αναγκών και ροών, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και τις καταπολέμησης των διακρίσεων, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας (Tampere, 1999). Η Συνθήκη του Άμστερνταμ είναι η συνθήκη ορόσημο, αφού είναι αυτή που προσέδωσε εξουσίες στην Κοινότητα στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου.

Οι κατευθύνσεις της Ε.Ε. σχετικά με τη μετανάστευση εντοπίζονται στις εξής θεματικές (Γετίμης 2002):

- Προσδιορισμός και διαχείριση μεταναστευτικών αναγκών και ροών.
- Παράνομη μετανάστευση, έλεγχος συνόρων, πολιτική βίζας, ασφάλεια και διακίνηση και εμπορία ανθρώπων.
- Εισδοχή και παραμονή, επανένωση οικογενειών

- Ένταξη, ενσωμάτωση, δίκαιη και ίση μεταχείριση, πολιτογράφηση,
- Εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες
- Εσωτερική μετανάστευση στην ΕΕ
- Ανταλλαγή πρακτικών και πληροφόρησης
- Διαχείριση της μετανάστευσης σε ενωσιακό επίπεδο, διοικητική και κανονιστική σύγκλιση των πολιτικών των κρατών-μελών και Σχέδια δράσης
- Καταπολέμηση διακρίσεων, ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ακριβώς λόγω της ευαίσθητης φύσης του φαινομένου, έχει προτείνει την εφαρμογή της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού, η οποία έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σταδιακά στην υιοθέτηση κοινών στόχων.

Οι πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών δεν ανήκουν στις αποκλειστικές αρμοδιότητες της ΕΕ και γι' αυτό το λόγο εντάσσονται μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη. Το Συμβούλιο της Λισσαβόνας 2000 εγκαινίασε τη μέθοδο και έθεσε για πρώτη φορά την κοινωνική συνοχή ως έναν από τους κύριους άξονες των ευρωπαϊκών πολιτικών ενώ στην πρώτη Κοινή Έκθεση για την Κοινωνική Ένταξη η μετανάστευση καθορίζεται ως ένας από τους παράγοντες κινδύνου που επιτείνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2002)

Στην πιο ολοκληρωμένη όμως πρόταση για την ένταξη των μεταναστών, που εκφράστηκε με την Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2003) και φέρει τον τίτλο *Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση*, η ένταξη ορίζεται ως μια αμφίδρομη διαδικασία βασισμένη σε αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις των νομίμων μεταναστών, διαδικασία η οποία προϋποθέτει την πλήρη συμμετοχή του μετανάστη. Οι πολιτικές ένταξης πρέπει να χαράσσονται σε ένα μακροπρόθεσμο και συνεκτικό πλαίσιο και φυσικά να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές συνθήκες και ιδιομορφίες. Οι πιο σημαντικοί

στόχοι σύμφωνα με την Επιτροπή είναι η δυνατότητα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, η γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής και ένα επαρκές εκπαιδευτικό επίπεδο ούτως ώστε να επιτευχθεί ο απώτερος στόχος που είναι η αυτάρκεια, η δυνατότητα δηλαδή των μεταναστών να έχουν μια ανεξάρτητη ζωή.

Το 2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επανέρχεται διατυπώνοντας υποδείξεις δράσεων και ενθαρρύνοντας τα κράτη-μέλη να πολλαπλασιάσουν τις προσπάθειες τους για τη θέσπιση σφαιρικών στρατηγικών ένταξης σε εθνικό επίπεδο. Στις ενέργειες αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες που συνδέονται με το φύλο και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των νέων και των παιδιών μεταναστών. Χαρακτηριστικά τίθενται οι εξής στόχοι : «Η πρόσβαση των μεταναστών στους θεσμούς καθώς και στα δημόσια και στα ιδιωτικά αγαθά και υπηρεσίες, ίσοις όροις με τους εθνικούς υπηκόους και χωρίς καμία διάκριση, αποτελεί βασική προϋπόθεση για μία καλύτερη ένταξη» και «Η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία και στη δημιουργία πολιτικών και μέτρων ένταξης, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, ευνοεί την ένταξή τους» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2005). Με στόχο την ένταξη το 2008 η Επιτροπή διατυπώνει την ακόλουθη αρχή, η οποία καταδεικνύει τη σπουδαιότητα της «Ευημερία και μετανάστευση: Η ένταξη αποτελεί το κλειδί μιας επιτυχημένης μετανάστευσης» και αναφέρει ότι τα κράτη πρέπει να κατοχυρώσουν πραγματική και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των νομίμως διαμενόντων μεταναστών στην υγειονομική περίθαλψη και στην κοινωνική προστασία, καθιστώντας έτσι τους μετανάστες δικαιούχους της κοινωνικής πολιτικής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008).

Το φαινόμενο της μετανάστευσης αποτελεί ένα πρόσφατο για την ελληνική κοινωνία ζήτημα το οποίο φάνηκε ανέτοιμη να διαχειριστεί, τόσο θεσμικά όσο και κοινωνικά , και για αυτό το λόγο έχουν προκύψει πολλά προβλήματα στην αντιμετώπιση των μεταναστευτικών πληθυσμών, την αποδοχή τους και την ομαλή τους ένταξη στην κοινωνία υποδοχής (Ιωσηφίδης 1999). Ο,τιδήποτε διαφορετικό θεωρείται «ξένο» για αυτή και αντιμετωπίζεται τουλάχιστον με επιφυλακτικότητα, ή ακόμα και με δυσπιστία. «Το «ξένο» ενοχλεί την ελληνική κοινωνία όχι γιατί παρεμβαίνει άμεσα στις καθημερινές σχέσεις που απαρτίζουν την πραγματικότητα της κοινωνίας αυτής σε τοπικό

επίπεδο, όσο γιατί απειλεί να διαταράξει βεβαιότητες που σε γενικό, θεσμικό επίπεδο η ελληνική κοινωνία έχει οικοδομήσει από παλιά.» (Βεΐκου,2001)

Ωστόσο σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης και με υψηλούς ρυθμούς περιφερειακής και διεθνούς οικονομικής ολοκλήρωσης , η ανοικτή κοινωνία είναι μια πραγματικότητα, όπου απόψεις περί «μηδενικής μετανάστευσης» και ομοιογενών εθνικά κρατών είναι πλέον ουτοπικές. Η μετανάστευση αποτελεί συστατικό στοιχείο της κοινωνίας μας και ο τρόπος αντιμετώπισης των μεταναστών είναι δείκτης ποιότητας της δημοκρατίας μας (Κόντης 2001). Η έννοια της ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών πληθυσμών στον κοινωνικό ιστό είναι ουσιαστική και εξαιρετικά σημαντική για τη διατήρηση της συνοχής του και την ευημερία του και οποιαδήποτε φαινόμενα περιθωριοποίησης και αποκλεισμού έχουν αρνητικές συνέπειες τόσο στους ίδιους όσο και στην κοινωνία υποδοχής. Η διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης είναι μια αμφίδρομη διαδικασία, απαιτείται προσπάθεια και δράση και από τα δύο μέρη –δηλαδή και των μεταναστών και των κοινωνιών υποδοχής- και συνεπώς χρειάζεται η ύπαρξη μιας συνεκτικής πολιτικής καθώς οι μετανάστες από μόνοι τους αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στον υψηλό βαθμό δυσκολίας που χαρακτηρίζει αυτή τη διαδικασία (Κόντης, 2001)

Σύμφωνα με το νόμο 3386/2005 ως μετανάστες αναφέρονται όλοι οι αλλοδαποί , δηλαδή κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή πρόσωπο που δεν έχει ιθαγένεια. Θα ήταν χρήσιμο να γίνει μια διαφοροποίηση όσον αφορά στους αλλοδαπούς ελληνικής καταγωγής (ομογενείς), οι οποίοι απολαμβάνουν ευνοϊκής μεταχείρισης, όπως στα άρθρα 10 και 15 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, τα οποία προβλέπουν διαφορετικές και πιο απλές διαδικασίες κτήσης της Ιθαγένειας για αυτή την κατηγορία αλλοδαπών, με ουσιαστικό κριτήριο την απόδειξη δεσμού αίματος. Αλλά και το σύνολο της κοινωνίας τους αντιμετωπίζει πιο θετικά και με λιγότερες επιφυλάξεις, αφού θεωρείται ότι συνδέονται με δεσμούς αίματος ακόμα και αν δεν έχουν μεγαλώσει με την ελληνική κουλτούρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διαφοροποίηση των Αλβανών από τους Βορειοηπειρώτες, οι οποίοι αν και κατάγονται από την ίδια χώρα και μπορεί κανένας από τους δυο να μην μιλάει ελληνικά, έχει διαπιστωθεί ότι η υποδοχή τους στην ελληνική κοινωνία δεν έγινε με τον ίδιο τρόπο. Πολλοί Αλβανοί μάλιστα

ισχυρίζονταν ότι είναι Βορειοηπειρώτες, προσδοκώντας προφανώς σε ευνοϊκότερη αντιμετώπιση από τους γηγενείς.

2.2 Κοινωνικός αποκλεισμός

Ως κοινωνικός αποκλεισμός ορίζεται η διαδικασία μέσω της οποίας συγκεκριμένα άτομα ωθούνται πέρα από τα όρια της κοινωνίας και αποτρέπονται από την πλήρη συμμετοχή σε αυτή, ενώ οι αιτίες που φέρουν το άτομο σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού και στην απομόνωση είναι πολλές και ποικίλουν, από φυσικούς παράγοντες, όπως η αναπηρία, έως κοινωνικούς και χωροταξικούς, όπως το να μένει κανείς σε μια υποβαθμισμένη περιοχή (Γεώργιας 2009).

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού είναι μια έννοια δυναμική και πολυσήμαντη, σε αντίθεση προς την έννοια της φτώχειας, που εντοπίζεται κατά τρόπο στατικό ιδίως στην υλική στέρηση. Κοινωνικός αποκλεισμός δεν σημαίνει μόνο έλλειψη εισοδήματος και παραγωγικών πόρων για την εξασφάλιση ελαχίστων ορίων αξιοπρεπούς διαβίωσης, αλλά και περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης, έλλειψη στέγης, επισφαλές περιβάλλον, κοινωνικές διακρίσεις και, εν τέλει, αδυναμία συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή, ιδίως έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης και «απόδρασης» από τη φτώχεια. Στο επίκεντρο της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού τίθεται η αδυναμία άσκησης των κοινωνικών, πολιτισμικών και πολιτικών δικαιωμάτων και η διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής (Ρομπόλης και Δημουλά, 1998). Είναι δηλαδή μια έννοια που τείνει να αντικαταστήσει την έννοια της φτώχειας αλλά είναι πολύ ευρύτερη και έχει πολύ περισσότερες συνέπειες για το άτομο.

Αυτές οι καταστάσεις αποκλείουν τα άτομα από την εργασία, το εισόδημα και τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες καθώς και από τα κοινωνικά και τοπικά δίκτυα και δραστηριότητες. Τα άτομα συχνά αισθάνονται ανίσχυρα και ανήμπορα, χωρίς έλεγχο πάνω στις καθημερινές αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους. Το πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού αφορά σε πολλές ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, μέσα στις οποίες εντάσσονται και οι μετανάστες, οι οποίοι ανήκουν στις λεγόμενες κατηγορίες υψηλού κινδύνου. Κατηγορίες υψηλού κινδύνου είναι εκείνες που έχουν χαρακτηριστικά

τα οποία ο κοινωνικό-πολιτισμικός περίγυρος θεωρεί ως μειονεξίες και τα οποία πράγματι προσδιορίζουν τις οικονομικές και κοινωνικές δυνατότητες των ατόμων που διαθέτουν τα χαρακτηριστικά αυτά, έστω και αν πρόκειται για χαρακτηριστικά που αποδόθηκαν στα άτομα μέσα από διαδικασίες για τις οποίες αυτά δεν ευθύνονται (Μουσούρου, 1998). Κυρίως οι μετανάστες αποτελούν μια από τις πιο ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού καθώς βιώνοντας το πολιτισμικό σοκ του να βρίσκονται σε μια ξένη χώρα με άλλα ήθη και έθιμα, συνήθειες και κουλτούρα, καλούνται να επιβιώσουν χωρίς πολλές φορές να κατέχουν το βασικό εργαλείο επικοινωνίας, αυτό της γλώσσας.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι μία έννοια που δεν παραπέμπει αποκλειστικά σε οικονομικά φαινόμενα αλλά σε διαφορετικής φύσης φαινόμενα που δε συνδέονται κατ' ανάγκη με τις οικονομικές συνθήκες του ατόμου και του συνόλου και επίσης χαρακτηρίζει μια ή περισσότερες διαδικασίες και όχι μια κατάσταση, ακόμη και αν οδηγεί σε μια καλά προσδιορισμένη και μετρήσιμη κατάσταση, όπως αυτή της φτώχειας, της απομόνωσης, της σωματικής και κοινωνικής ασθένειας, της μετανάστευσης ή του ρατσισμού (Παπαδοπούλου 2002) Οι διαφορετικές μορφές του αποκλεισμού συνδεδεμένες με την κρίση των κοινωνικών δεσμών και με διαμορφωμένες διαδικασίες που οδηγούν σε αποκοινωνικοποίηση των ατόμων και των ομάδων (Παπαδοπούλου,2002)

Από όλα τα ανωτέρω γίνεται αντιληπτή η επιτακτική ανάγκη αντιμετώπισης του φαινομένου καθώς ξεφεύγει από τα όρια μιας συγκεκριμένης ομάδας, που θα μπορούσε κανείς να παραβλέψει ίσως, και απειλεί σχεδόν το σύνολο της κοινωνίας με ποικίλους τρόπους. Ο αποκλεισμός των μεταναστών μπορεί να οδηγήσει στην περιθωριοποίηση τους, την γκετοποίηση και κατά συνέπεια πολλές φορές, στην παραβατικότητα

Το πολυδιάστατο περιεχόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού υπαγορεύει σύνθετες παρεμβάσεις στο σχεδιασμό των μηχανισμών και των δημόσιων πολιτικών καταπολέμησής του, που δίνουν έμφαση στη δικτύωση διαφορετικών μορφών οργάνωσης της κοινωνικής προστασίας και στην άμεση εμπλοκή φορέων σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών και δράσεις των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων κατά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

2.3 Κοινωνική Πολιτική

Σύμφωνα με το εναρμονισμένο ευρωπαϊκό σύστημα στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS) ο όρος «κοινωνική πολιτική» αναφέρεται στο σύνολο των παροχών σε χρήμα ή σε είδος από πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων και αναγκών.

Ο όρος κοινωνική πολιτική συνδέεται γενικότερα με την καταγραφή, ιεράρχηση και κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών μέσα από σύνολα ρυθμίσεων και παροχών σε τομείς όπως: η υγεία, η ασφάλιση, η απασχόληση, η στέγαση και οι προνοιακές υπηρεσίες, νοούμενες ως σύνολο παρεμβάσεων που στοχεύουν στην εξατομικευμένη φροντίδα και κάλυψη αναγκών συνδεδεμένων ιδίως με:

- ✓ την παιδική μέριμνα
- ✓ την προστασία της τρίτης ηλικίας
- ✓ την ενίσχυση της οικογένειας
- ✓ την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες

Στις ειδικότερες στοχεύσεις της κοινωνικής πολιτικής περιλαμβάνεται:

- η εξομάλυνση των ποσοτικών και ποιοτικών προβλημάτων που αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης των λιγότερο ευνοημένων από τη λειτουργία της αγοράς πληθυσμιακών ομάδων και
- η διασφάλιση αξιοπρεπών όρων ζωής για το σύνολο των μόνιμα εγκατεστημένων προσώπων.

Η άμεση συσχέτιση της μεταναστευτικής πολιτικής με την κοινωνική πολιτική και την κοινωνική προστασία φανερώνεται στον παρακάτω ορισμό της Παπαδοπούλου : «Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών σύμφωνα με δύο αναγκαίους και συμπληρωματικούς άξονες οι οποίοι : α) Ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο , τη διαμονή και την απασχόληση των μη πολιτών μιας συγκεκριμένης κοινωνίας και β) αντιμετωπίζουν τους ήδη εγκατεστημένους

μεταναστευτικούς πληθυσμούς σε εθνικό έδαφος (Παπαδοπούλου 2006). Με άλλα λόγια ο δεύτερος άξονας αποτελεί τον άξονα της καθαρής κοινωνικής πολιτικής που διακρίνεται στις επιμέρους πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών, είτε αυτές αφορούν στην εκπαιδευτική πολιτική είτε στη στεγαστική πολιτική είτε στις πολιτικές απασχόλησης που εφαρμόζονται στους νομίμως διαμένοντες πληθυσμούς, οι οποίοι δε διαθέτουν την εθνικότητα της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένοι. Όλες οι παραπάνω πολιτικές είναι αδύνατο να εφαρμοστούν αποτελεσματικά χωρίς την ενεργή συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, οι οποίες μπορούν να έχουν σαφέστερη εικόνα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, ανάλογα και με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, και κατά συνέπεια να δράσουν πιο ευέλικτα άμεσα και αποτελεσματικά.

2.4 Κοινωνική ένταξη

Η χρήση του όρου του κοινωνικού αποκλεισμού είναι σχετικά πρόσφατη και συμπίπτει με την προσπάθεια και την ανάγκη δημιουργίας κοινωνιών που στη βασική τους λειτουργία θα παράγουν ‘ένταξη’ και όχι ‘αποκλεισμούς’, θα αποδέχονται το διαφορετικό και δε θα το απορρίπτουν, θα το ονομάζουν ως διαφορετικό με στόχο να το προστατεύσουν και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις ένταξής του και όχι να αναπαράγουν τις ενστικτώδεις λειτουργίες απόρριψης και έκπτωσής του (Παπαδοπούλου, 2002). Ως κοινωνική ένταξη προσδιορίζεται η διαδικασία η οποία διασφαλίζει ότι αυτοί που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αποκτούν τις απαραίτητες ευκαιρίες για να συμμετέχουν πλήρως στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή και να απολαμβάνουν ένα επίπεδο διαβίωσης και ευ ζειν που θεωρείται κανονικό στην κοινωνία όπου ανήκουν (Γεώργας 2009) . Όσον αφορά κυρίως στην ένταξη των μεταναστών οι πολιτικές που ακολουθούνται πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των μεταναστών και να καλύπτουν όλους τους άξονες : ένταξη στην αγορά εργασίας, στην εκπαίδευση και τη γλώσσα, στη στέγαση, στις υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες και στο πολιτισμικό περιβάλλον.

Για τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς όμως τίθεται ένα πολύ σημαντικό ερώτημα: Η κοινωνική τους ένταξη αρκεί από μόνη της για την ενσωμάτωση τους στην κοινωνία υποδοχής; Ακόμα και αν θεσμικά δίνεται η δυνατότητα ισότιμης ένταξης τους η ενσωμάτωση απαιτεί διάδραση, είναι θέμα αποδοχής και ανταλλαγής θα μπορούσαμε να

πούμε κουλτούρας. Ο Smith αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «λέγοντας κουλτούρα μιλάμε για τον προσδιορισμό ενός ολόκληρου τρόπου ζωής και διαφόρων δραστηριοτήτων, απόψεων και εθίμων ενός λαού, μιας ομάδας ή μιας κοινωνίας πέρα από τους ορισμούς της ως διανοητική, πνευματική και αισθητική εξέλιξη ενός ατόμου ή μιας κοινωνίας ή η αποτύπωση ενός φάσματος διανοητικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και των προϊόντων τους, όπου η κουλτούρα γίνεται συνώνυμη με την Τέχνη και τον πολιτισμό. Η μελέτη της κουλτούρας δεν περιορίζεται στις τέχνες αλλά γίνεται αντιληπτή ως κάτι που διαπερνά κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής» (Smith, 2006, σ.26) Γι' αυτό και το θέμα της ενσωμάτωσης και των δράσεων που μπορούν να λάβουν οι τοπικές κοινωνίες για την επίτευξη της είναι πολυδιάστατο, αφορά σε όλους σχεδόν τους τομείς της κοινωνικών εκφράσεων και αποτελεί μέρος της κοινωνικής τους πολιτικής

Η κοινωνική προστασία για την εξάλειψη των κινδύνων του κοινωνικού αποκλεισμού είναι το κυρίαρχο ζητούμενο για τα περισσότερα συστήματα κοινωνικής πολιτικής. Ο πιο σύγχρονος ορισμός για τα ζητήματα κοινωνικής προστασίας δίνεται από το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τον οποίο: τα συστήματα κοινωνικής προστασίας αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ασφάλειας, δηλαδή στην προστασία του πληθυσμού από καταστάσεις που επιφέρουν απώλεια ή μείωση των πηγών συντήρησης, στην προληπτική ή επανορθωτική προστασία της υγείας, στην εξασφάλιση απασχόλησης και τη διατήρηση της ικανότητας για εργασία, στην εγγύηση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και στη διασφάλιση της δυνατότητας κάθε ατόμου να συμμετέχει ενεργητικά στην οικονομική και κοινωνική ζωή. (Ινστιτούτο τοπικής αυτοδιοίκησης 2006). Πέρα όμως από αυτές τις δράσεις, που αφορούν στο σύνολο του πληθυσμού, οι δράσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης για τους μετανάστες στο πλαίσιο της κοινωνικής τους πολιτικής πρέπει να περιλαμβάνουν και εξειδικευμένα προγράμματα για την εκμάθηση της γλώσσας και την πολιτιστική τους ένταξη προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες τους και στις ανάγκες τους. Αυτό φαίνεται και από τις πολιτικές που ορίζει η ΕΕ, η οποία αναγνωρίζοντας τις ανάγκες που έχουν προκύψει στους κόλπους της, θέτει κατευθύνσεις για τη χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής και βάζει ως στόχους της την ένταξη και την ενσωμάτωση των μεταναστευτικών πληθυσμών.

2.5 Ο ρόλος των ΟΤΑ στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής και σε ζητήματα μετανάστευσης

Ο διαρκώς διευρυνόμενος ρόλος των ΟΤΑ συμπεριέλαβε, κυρίως από τη 10ετία του '90 και μετά, και το πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Η επέκταση αυτή προέκυψε από συγκλίνουσες τάσεις τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εξ ορισμού εγγύτερα στο επίπεδο ανάδυσης και άρα δυνητικά βέλτιστου χειρισμού των προβλημάτων κοινωνικής φύσεως (οικογένεια, γειτονιά κ.λπ.), βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση μεταξύ των εν γένει φορέων δημόσιας δράσης για την άσκηση πολιτικής στο κοινωνικό πεδίο. Εξ αιτίας του έντονα ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα των πολιτικών αυτών η Τοπική Αυτοδιοίκηση επεδίωξε την ανάληψη αντίστοιχων ευθυνών, συμβατών με τη διαπροσωπική φύση των πολιτικών σχέσεων στο τοπικό επίπεδο. Αντιστρόφως η κεντρική εξουσία στην προσπάθειά της να ελέγξει και να υπερβεί το περίφημο «στρες του κράτους» (Colin Campbell, 1982), δηλαδή την αυξανόμενη αδυναμία κεντρικού αποτελεσματικού χειρισμού μιας πανσπερμίας λεπτομερειών εφαρμογής και τεχνικών προβλημάτων, επεδίωξε να μεταφέρει τα διαχειριστικά ζητήματα στους τοπικούς φορείς.

Ο πρώτος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελείται από τους δήμους και τις κοινότητες, οι οποίοι πλέον διαθέτουν ένα ευρύτατο πλαίσιο για την οργάνωση μηχανισμών κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα στο πεδίο παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας (Ν.3463/2006). Οι Δήμοι καλούνται να παρέχουν υπηρεσίες σε πλήθος πληθυσμιακών ομάδων με τη λειτουργία υποστηρικτικών δομών σε τοπικό επίπεδο.

Η επιλογή ανάθεσης στους Δήμους συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων διοικητικής φύσης ως προς τα ζητήματα αλλοδαπών και μετανάστευσης, ιδίως κατά τη διαδικασία χορήγησης και ανανέωσης των αδειών διαμονής των αλλοδαπών, είναι σχετικά πρόσφατη και ανατρέχει στο ν.2910/2001. Με το ν.3386/2005 οι Δήμοι, μολονότι υπήρξαν κάποιες αντίθετες σκέψεις, διατήρησαν, και μάλλον ενίσχυσαν, τις αρμοδιότητες αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, κρίσιμης σημασίας είναι το πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι οι Δήμοι το ρόλο τους στο χειρισμό των ζητημάτων αλλοδαπών και μετανάστευσης. Ένας ρόλος που δεν περιορίζεται στη διεκπεραίωση μόνο του διοικητικής φύσης έργου τους, αλλά, όπως

αναγνωρίζεται πλέον και στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, επεκτείνεται και στον τομέα της κοινωνικής ένταξης.

2.6 Το θεσμικό πλαίσιο

Οι Ο.Τ.Α. έχουν θεσμοθετημένα τη δυνατότητα να ασκούν κοινωνική πολιτική. Ειδικότερα, οι ρυθμίσεις του νέου Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής προβλέπουν τα εξής:

Σύμφωνα με το άρθρο 75 του Ν.3463/2006: «Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας».

Στη συνέχεια πραγματοποιείται μια θεματική συστηματοποίηση των αρμοδιοτήτων για τοπικές υποθέσεις που αναφέρονται ενδεικτικά και κατατάσσονται πάλι ενδεικτικά «κυρίως» στους εξής επτά τομείς:

1. Ανάπτυξη
2. Περιβάλλον
3. Ποιότητα Ζωής και Εύρυθμη Λειτουργία των Πόλεων και των Οικισμών
4. Απασχόληση
5. Κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη
6. Παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός
7. Πολιτική Προστασία.

Εξάλλου, αναφέρονται σε ειδική κατηγορία και οι αρμοδιότητες που αφορούν τη διοίκηση κρατικών αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο, έτσι ώστε να πραγματοποιείται, από το νόμο, μια νομικά και διοικητικά πολύ σημαντική διασαφήνιση της φύσης αυτών των αρμοδιοτήτων.

Όσον αφορά στον τομέα Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης περιλαμβάνεται ιδίως:

1. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κ.λπ. και η μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

2. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συννοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.

3. Η μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης κατά τις προβλέψεις αυτού του Κώδικα.

4. Η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρειά τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

5. Ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

6. Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και

ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου και της Κοινότητας.

Πάγιο αίτημα της ΚΕΔΚΕ και όραμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ήταν η κοινωνική πολιτική να είναι αποκλειστική αρμοδιότητα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και να μην επαφίεται στις ευαισθησίες κάθε Δημοτικής Αρχής διότι:

- Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι πιο κοντά στον πολίτη, γνωρίζει λόγω της εγγύτητας αυτής καλύτερα τα προβλήματα που υπάρχουν, και άρα μπορεί να προσαρμόζει την κοινωνική δράση στις κοινωνικές ανάγκες.
- Η κοινωνική πολιτική απαιτεί στην εφαρμογή της το συνδυασμό πολλών δράσεων. Συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, τις δράσεις για ευπαθείς ομάδες, τις δράσεις για πρόληψη στον τομέα της υγείας κ.λπ. Μόνο στο πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι δυνατός ο συντονισμός όλων των δράσεων σε μια συνολική προσέγγιση.

Έως τώρα η καταγραφή των αρμοδιοτήτων της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν είναι τόσο απλή ή αυτονόητη. Κατάσπαρτη νομοθεσία, προεδρικά διατάγματα, διυπουργικές και υπουργικές αποφάσεις οριοθετούν σωρεία αρμοδιοτήτων που παρά τις εκάστοτε κωδικοποιήσεις παραμένουν σε σημαντικό βαθμό αναξιοποίητες. Με τον κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων του 2006 είναι έκδηλη η προσπάθεια για συστηματοποίηση και εξορθολογισμό. Επίσης στο πλαίσιο της ενίσχυσης του κοινωνικού ρόλου των ΟΤΑ εισάγεται ένα πλέγμα διατάξεων, και σε άλλα σημεία του κώδικα που τους επιτρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες κοινωνικού χαρακτήρα.

Η σύγχρονη προσέγγιση στην κοινωνική πολιτική υιοθετεί μία διευρυμένη οπτική, η οποία αντιλαμβάνεται την ολοκληρωμένη αναπτυξιακή δυναμική της. Αυτό μεταφράζεται σε ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης και επομένως της κοινωνικής συνοχής, αλλά και στη δημιουργία νέων ειδικοτήτων και θέσεων εργασίας, στην αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και στην ουσιαστική ενδυνάμωση της συμμετοχής των πολιτών.

Η ίδρυση διεύθυνσης κοινωνικών υπηρεσιών στους δήμους συνεπάγεται αποκέντρωση υπηρεσιών και μεταφορά τους από τη νομαρχία στους δήμους. Με την ίδρυση της διεύθυνσης αυτής, υπάρχει συντονισμός όλων των υπηρεσιών της πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να παρθούν μέτρα για ειδικές πληθυσμιακές ομάδες που μέχρι σήμερα δεν έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες υποδομές. Η δημιουργία της διεύθυνσης αυτής εκτός από τη διοικητική αναδιάρθρωση επιτελεί, εξοικονομεί στους δήμους και σημαντικό χρηματικό ποσό, διότι με τη δημιουργία διεύθυνσης κοινωνικών υπηρεσιών στους δήμους όλες οι δράσεις και τα προγράμματα κοινωνικής φροντίδας είναι αποτελεσματικότερα και βιώσιμα. Π.χ. σήμερα σε κάθε δήμο λειτουργεί νομικό πρόσωπο ΚΑΠΗ, Παιδικοί σταθμοί, τα προγράμματα “Βοήθεια στο σπίτι”, ΚΔΑΠ, κ.λπ.

Έτσι, αφενός ενισχύεται η αποκεντρωτική τάση που για την ίδια τη χώρα και την κοινωνία μας συνιστά όρο επιβίωσης και ανάπτυξης και αφετέρου αντιμετωπίζεται θετικά το πρόβλημα της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των θεσμών της αποκέντρωσης και της αυτοδιοίκησης.

Η ελληνική κοινωνία φαίνεται να συνειδητοποιεί και αποδέχεται σταδιακά ότι σημαντικό μέρος των αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα είναι και θα παραμείνουν στη χώρα. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την πραγματικότητα, η ελληνική πολιτεία έχει πλέον υιοθετήσει, σε επίπεδο, τουλάχιστον, νομικής ρύθμισης, την προσέγγιση της προώθησης της ομαλής ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία.

Η υλοποίηση της επιλογής αυτής, η οποία απαιτεί χρόνο και την παράλληλη και πολυεπίπεδη δράση πολλών παραγόντων, έχει ως σημείο αφετηρίας την τακτοποίηση του καθεστώτος της διαμονής των αλλοδαπών. Στο πλαίσιο αυτό, ο νομοθέτης έχει αναθέσει στους Δήμους την κρίσιμη, για την ευρυθμία και λειτουργικότητα της όλης διαδικασίας, αρμοδιότητα της παραλαβής των αιτημάτων χορήγησης και ανανέωσης των αδειών διαμονής και εργασίας πολιτών τρίτων χωρών, καθώς και της διαμεσολάβησης μεταξύ των ενδιαφερόμενων και της αποφασίζουσας υπηρεσίας της Περιφέρειας.

Οι Δήμοι καλούνται να χειριστούν με υπευθυνότητα την εν λόγω διοικητικής φύσης αρμοδιότητα, προκειμένου να διαψεύσουν τις επιφυλάξεις που εκφράζονται κατά

καιρούς για την ικανότητα και αποτελεσματικότητά τους στα ζητήματα αυτά. Ενδεχόμενη αποτυχία, που θα είχε ως αποτέλεσμα την αφαίρεση της συγκεκριμένης αρμοδιότητας από τους Δήμους και την ανάθεσή της σε άλλη υπηρεσία, θα αντανακλούσε, άλλωστε, στη γενικότερη αξιοπιστία των Δήμων και θα έπληττε την στρατηγικού χαρακτήρα επιδίωξή τους για ενίσχυση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων τους.

Η ευθύνη των Δήμων, όμως, δεν εξαντλείται στη διεκπεραίωση του διοικητικού τους έργου. Αντίθετα, οι Δήμοι μπορούν και οφείλουν να λειτουργήσουν, περαιτέρω, ως μηχανισμοί κοινωνικής ένταξης. Προς αυτή την κατεύθυνση αναγκαία είναι η εκ μέρους τους ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη δράσεων ενταξιακού χαρακτήρα, όπως λ.χ. παροχή συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών προς τους αλλοδαπούς κατοίκους της περιοχής τους, διοργάνωση μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και ελληνικού πολιτισμού, σεμινάρια πολιτικής αγωγής, ψυχοκοινωνική υποστήριξη στους μετανάστες και τις οικογένειές τους, μέριμνα για τα προβλήματα της δεύτερης γενιάς και γενικότερα των ανήλικων αλλοδαπών κ.α..

Ενόψει των παραπάνω, οι Δήμοι, εντοπίζοντας τις σημαντικές αδυναμίες που υπάρχουν σε θέματα υποδομών, στελέχωσης και λειτουργίας, και κεφαλαιοποιώντας την όποια εμπειρία έχει αποκτηθεί έως σήμερα, οφείλουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ή την οργανωτική και ουσιαστική αναδιοργάνωση και αναβάθμιση των υπηρεσιών τους που απευθύνονται σε αλλοδαπούς.

Ανεξάρτητα από τις όποιες επιλογές ως προς τις διοικητικές δομές, οι Δήμοι βαρύνονται με την ευθύνη να διασφαλίσουν ένα ελάχιστο επίπεδο ποιότητας στη διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται από το ν.3386/2005. Αν η ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της κοινωνικής ένταξης εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια και την πολιτική εκτίμηση των Δήμων, η λειτουργική, φιλική προς τον ενδιαφερόμενο και αποτελεσματική διοικητική διεκπεραίωση συνιστά ανελαστική υποχρέωση που απορρέει από το νόμο.

Σε κάθε περίπτωση, για την επιτυχία της όποιας προσπάθειας επιβεβλημένη είναι η ευαισθητοποίηση των Δήμων, αλλά και των τοπικών κοινωνιών, καθώς, επίσης, και η συνειδητοποίηση εκ μέρους της πολιτείας, στο σύνολό της, της ανάγκης να διαμορφώσει για τους αλλοδαπούς μία πολιτική που αρμόζει σε μια σύγχρονη ευνομούμενη πολιτεία.

2.6.1 Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΔΕΝ)

Έως σήμερα έχουν εκπονηθεί 5 Εθνικά Σχέδια Δράσης με σκοπό την κοινωνική ένταξη και την εξάλειψη του κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά μεγαλύτερη έμφαση στο πρόβλημα της ένταξης των μεταναστών δόθηκε στα δυο τελευταία.

Το πρώτο ΕΣΔΕΝ 2001-03 δεν προέβλεπε ουσιαστικές δράσεις για τους μετανάστες και ήταν επικεντρωμένο στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ ευπαθών κοινωνικών ομάδων και την ισότιμη πρόσβαση τους στην αγορά και στις κοινωνικές παροχές. Στο δεύτερο ΕΣΔΕΝ 2003-05 υπάρχει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τους Μετανάστες όπου προβλέπεται η δημιουργία τάξεων υποδοχής στα σχολεία, η δυνατότητα φροντιστηριακών τμημάτων και παρουσίας δεύτερου δίγλωσσου καθηγητή και η δυνατότητα χρήσης διδακτικού υλικού και μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις δίγλωσσου. Φυσικά όλες οι δράσεις αφορούσαν σε αλλοδαπούς μαθητές και όχι σε ενήλικες μετανάστες που θέλουν να μάθουν τη γλώσσα και να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη 2003-2005 εντάσσει, τέλος, τους ΟΤΑ σε περίοπτη θέση στο συνολικότερο στρατηγικό σχεδιασμό παρατηρώντας ότι «είναι κρίσιμης σημασίας η κοινωνική υποδομή σε τοπικό επίπεδο η οποία θα έρχεται σε επαφή με τα άτομα σε αποκλεισμό, θα έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τα προβλήματα τους με εξατομικευμένο τρόπο, να διαγνώσει τη ρίζα του προβλήματος και να κατευθύνει τον ενδιαφερόμενο εκεί όπου θα υπάρξει το μέγιστο αποτέλεσμα»(ΕΣΔΕΝ 2003-2005). Η ανάπτυξη της κοινωνικής υποδομής σε τοπικό επίπεδο είναι αναγκαίο να γίνει, διότι, όπως τονίζει το ίδιο Σχέδιο, το μείζον πρόβλημα στην υλοποίηση των δράσεων κατά του αποκλεισμού αφορά τα σημεία επαφής μεταξύ του ατόμου σε κίνδυνο αποκλεισμού και των φορέων που αναλαμβάνουν τη χορήγηση των υπηρεσιών. «Μια άκαμπτη γραφειοκρατική θεώρηση, η οποία εμμένει στους τύπους, διατρέχει τον κίνδυνο να απωθήσει και να αποξενώσει ακόμη περισσότερο τον πολίτη σε μια στιγμή που αυτός είναι πλέον ευάλωτος. Συνέχιση μιας τέτοιας κατάστασης είναι δυνατόν να έχει διπλό

αποτέλεσμα: α) να μην προσέρχονται οι πραγματικοί δικαιούχοι και β) να παραμένουν αυτοί οι οποίοι είναι ικανοί να «εκμεταλλεύονται» το σύστημα. Έτσι μειώνεται η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων ενώ ταυτόχρονα υποσκάπτεται η κοινωνική αποδοχή και η νομιμοποίηση της επίσημης αλληλεγγύης» (ΕΣΔΕΝ 2003-2005).

Το τρίτο ΕΣΔΕΝ 2005-06 κάνει μια εκτενή αναφορά και παρουσίαση της καλής πρακτικής σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για μετανάστες αναφέροντας την καινοτόμα πρακτική της προσαρμογής της κατάρτισης της ελληνικής γλώσσας στις ιδιαίτερες ανάγκες των ανέργων και της αναγνωρισμένης πιστοποίησης που προέκυπτε με το πέρας του προγράμματος καθώς επίσης και στη συμβολή του Δικτύου Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών και το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε αυτό. Το πρόγραμμα εκμάθησης της γλώσσας θεωρήθηκε επιτυχημένο καθώς 78% από τους 6709 συμμετέχοντες έλαβε το πιστοποιητικό γλωσσομάθειας. Όσον αφορά στα προγράμματα για την ένταξη τους γίνεται αναφορά στην πολυπλοκότητα του ζητήματος λόγω της εθνικής τους ανομοιογένειας και λόγω του γεγονότος ότι είναι διασπαρμένοι σε όλη την επικράτεια, ενώ με αφορμή την ψήφιση του νόμου 3386/2005 γίνεται αναφορά στις διαδικασίες που προβλέπονται για τη νόμιμη διαμονή τους.

Στο τέταρτο ΕΣΔΕΝ 2006-08 , αφού γίνεται η αποτίμηση της λειτουργίας των τάξεων υποδοχής και των φροντιστηριακών τμημάτων, σημειώνεται και η λειτουργία διαπολιτισμικών σχολείων με βασικό σκοπό τη συγκράτηση του μαθητικού πληθυσμού με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες στο Εθνικό Σύστημα Παιδείας. Παράλληλα, και για πρώτη φορά, τίθεται ως στόχος σχετικός με την επαγγελματική κατάρτιση η ενδυνάμωση της συνεργασίας των αρμόδιων φορέων προκειμένου να σχεδιαστούν κατάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και η γλώσσα είναι μέσα σε αυτό το πεδίο. Το 2004-05 παρατηρήθηκε αύξηση της συμμετοχής στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων κατά 150% και αναφέρεται ότι η επέκτασή τους συνοδεύεται και από την προσαρμογή τους στις ανάγκες των ατόμων με γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και ο επόμενος στόχος που τίθεται είναι να δημιουργηθεί 1 ΚΕΕ σε κάθε νομό.

Στο τελευταίο ΕΣΔΕΝ 2008-10 αναφέρεται ότι στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης συνεχίζουν να λειτουργούν οι υπάρχουσες δομές ενώ ταυτόχρονα προωθείται η κάλυψη των ελλείψεων που παρατηρήθηκαν στην πορεία, όπως π.χ. τάξεις υποδοχής. Παράλληλα η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων έθεσε σε λειτουργία το «σύστημα πιστοποίησης της γνώσης της ελληνικής γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού για τους υπηκόους τρίτων χωρών προκειμένου να αποκτήσουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος στην Ελλάδα». Ως βασικός στόχος τίθεται η διαμόρφωση μαθητών ικανών να χειριστούν τη διαπολιτισμική πραγματικότητα και να ωφεληθούν από αυτή ενώ εξακολουθούν να λειτουργούν και οι προϋπάρχουσες δομές που έδιναν έμφαση στην κοινωνική ένταξη. Η τέταρτη προτεραιότητα, που αφορά στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών αναφέρει την αναγκαιότητα για ισότιμη πρόσβαση όλων σε αγαθά και υπηρεσίες και υπογραμμίζει τη συνέχιση και τη βελτίωση παρεμβάσεων που έχουν ήδη ξεκινήσει, π.χ. «Εστία».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει θεωρητική προσέγγιση θεμάτων που αφορούν στους μετανάστες, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την έννοια της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής πολιτικής, το ρόλο των Δήμων στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής για την ένταξη και την ενσωμάτωση και τη συμβολή της Ευρωπαϊκής πολιτικής στον καθορισμό προτεραιοτήτων. Περιλαμβάνει επίσης και μια συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης, η οποία θα βοηθήσει στο σχηματισμό ολοκληρωμένης εικόνας, πέρα των θεωρητικών και θεσμικών αναφορών, για την ισχύουσα κατάσταση, τα θετικά της στοιχεία και τις αδυναμίες της.

Η επεξεργασία του θεωρητικού μέρους της εργασίας περιλάμβανε συγκέντρωση και μελέτη της σχετικής ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας. Η αναζήτηση της σχετικής βιβλιογραφίας έγινε στις βιβλιοθήκες του Παντείου Πανεπιστημίου, του ΕΚΔΔΑ, και του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ και το διαδίκτυο αποτέλεσε επίσης μία πολύ σημαντική πηγή πληροφόρησης. Στη συνέχεια μελετήθηκε το σχετικό βιβλιογραφικό υλικό και με βάση αυτό πραγματοποιήθηκε η εννοιολογική θεμελίωση των βασικών εννοιών της παρούσας εργασίας, η καταγραφή των αιτιών του κοινωνικού αποκλεισμού και των συνεπειών του και η αποτύπωση των Ευρωπαϊκών και Εθνικών πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης.

Η επιλογή του Δήμου Αγίας Βαρβάρας έγινε για δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος αφορά στην ιδιαιτερότητα της περιοχής, λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού αθιγγάνων, οι οποίοι ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό. Θεωρήθηκε ότι ο συγκεκριμένος Δήμος θα παρουσίαζε ιδιαίτερο ενδιαφέρον σχετικά με το πώς διαμορφώνεται η δράση του στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής και πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης. Ο δεύτερος λόγος, που αιτιολογεί την επιλογή του, είναι η ύπαρξη αυτοτελούς Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής, επομένως το προσωπικό που τη στελεχώνει, οι δράσεις της, οι πρωτοβουλίες της αναφορικά με την ενσωμάτωση του μεταναστευτικού πληθυσμού και η αποτελεσματικότητά της είναι θέματα που αποτέλεσαν κίνητρο προς διερεύνηση στην

παρούσα μελέτη και θα εξεταστούν ενδελεχώς. Αυτό που κυρίως ερευνάται δεν είναι απλά η καταγραφή των δράσεων του Δήμου που στοχεύουν στην ενσωμάτωση, αλλά η διαπίστωση του βαθμού αξιοποίησης τους από τους επωφελούμενους και της ύπαρξης ή μη συμπεριφορών που εντείνουν το αίσθημα μειονεξίας και περιθωριοποίησης του άτομου. Αυτές οι συμπεριφορές μπορούν να καταγραφούν μόνο με επιτόπια έρευνα και μελέτη.

Η μελέτη περίπτωσης, η οποία περιλάμβανε επιτόπια έρευνα στο Δήμο, θεωρείται «παραδοσιακή ερευνητική στρατηγική ευέλικτου σχεδίου» (Colin Robson, 2007) και αποτελεί μια ποιοτική στρατηγική. Η στρατηγική αυτή ενδείκνυται για την απόκτηση γνώσης σχετικά με μία μόνο περίπτωση, ενώ η συλλογή και ανάλυση των δεδομένων αναδεικνύει λεπτομέρειες του σχεδίου που δεν θα μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές διαφορετικά. Η έρευνα στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας, στηρίχτηκε σε ποιοτικές μεθόδους συλλογής ερευνητικών δεδομένων μέσα από επιτόπια παρατήρηση και στη διενέργεια εις βάθος συνεντεύξεων από υπαλλήλους της Κοινωνικής Υπηρεσίας και του Γραφείου Αλλοδαπών. Συμπληρωματικά, για την κατανόηση της λειτουργίας όλων των δομών του Δήμου, έγινε μελέτη και χρησιμοποίηση του σχετικού βιβλιογραφικού υλικού παρεχόμενου (οργανόγραμμα, επιχειρησιακό σχέδιο) από τις υπηρεσίες του Δήμου.

Η επιλογή αυτού του τρόπου έρευνας κρίθηκε καταλληλότερη, καθώς ο συνδυασμός της παρατήρησης, της συνεντεύξεως και της βαθιάς μελέτης σχετικών με το αντικείμενο πληροφοριών δίνουν την δυνατότητα συγκέντρωσης λεπτομερών στοιχείων για πολλαπλές πτυχές της υπό έρευνα περίπτωσης. Για τις ανάγκες της έρευνας πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν στο χώρο εργασίας των υπαλλήλων και είχαν διάρκεια περίπου μιας ώρας με τον καθένα.

Η ημι-δομημένη συνέντευξη είναι ο τύπος της συνέντευξης που χρησιμοποιείται ευρέως στα ευέλικτα σχέδια, είτε ως αποκλειστική μέθοδος είτε σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους. Είναι μια συνέντευξη αποκρινόμενων (Powney & Watts, 1987), οι συνεντευκτές είναι εφοδιασμένοι με έναν κατάλογο θεμάτων, στα οποία επιθυμούν να πάρουν αποκρίσεις, Έχουν ωστόσο μεγαλύτερη ελευθερία στη σειρά που θέτουν τις

ερωτήσεις, στην ακριβή διατύπωση τους και στο πόσο χρόνο και προσοχή αφιερώνουν στα διάφορα θέματα (Robson, 2007).

Η λήψη των συνεντεύξεων έγινε με βάση έναν οδηγό συνέντευξης, ο οποίος υπάρχει στο παράρτημα της εργασίας. Ο οδηγός αυτός διαφοροποιείται ανάλογα με το φορέα στον οποίο απασχολείται ο συνεντευξιαζόμενος. Ο οδηγός περιλαμβάνει τρεις κύκλους ερωτήσεων. Ο πρώτος περιλαμβάνει κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του συνεντευξιαζόμενου, απαραίτητα για να καταλάβουμε την κατάρτιση και την εμπειρία του στο αντικείμενο. Ο δεύτερος αφορά στην εργασία του ως προς το περιεχόμενο, τις γενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει καθώς και το κατά πόσο είναι ευχαριστημένος από αυτή. Ο τρίτος κύκλος αφορά στην αμφίδρομη επικοινωνία του συνεντευξιαζόμενου με τους χρήστες των υπηρεσιών του φορέα όπου εργάζεται και στην προσωπική του αίσθηση ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Σε αυτό τον κύκλο προσπαθούμε να διαπιστώσουμε τη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στους υπαλλήλους της κοινωνικής υπηρεσίας και του γραφείου αλλοδαπών με τους μετανάστες. Μας ενδιαφέρει πιο συγκεκριμένα να διερευνήσουμε τα ασυνείδητα στοιχεία, δηλαδή τις παραμέτρους και τις συνήθειες που πολλές φορές δεν επιθυμείται να αποκαλυφθούν από τους συνεντευξιαζόμενους.

Για τη συλλογή του υλικού δεν χρησιμοποιήθηκε συσκευή μαγνητοφώνησης προκειμένου να καμφθούν πιθανοί δισταγμοί των συνεντευξιαζόμενων. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν είναι ικανά να μας αποδώσουν ένα πλαίσιο συνηθειών και αξιών που φωτίζουν την εργασία όσον αφορά στις κοινωνικές και πολιτισμικές πτυχές πρόσβασης των μεταναστών στις κοινωνικές υπηρεσίες και κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με το αντικείμενο εργασίας του κάθε συνεντευξιαζόμενου ούτως ώστε να τεθούν σε σύγκριση με τα στοιχεία που αποκομίστηκαν από τα επίσημα έγγραφα, όπου αυτό ήταν εφικτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ. ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ

4.1 Γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής- Ιστορία και εξέλιξη

Δυτικά της Αθήνας, ανάμεσα στους Δήμους Κορυδαλλού Χαϊδαρίου και Αιγάλεω βρίσκεται η Αγία Βαρβάρα. Ο Δήμος έχει έκταση 2.233 στρέμματα εκ των οποίων τα 1.900 καταλαμβάνει ο οικισμός και τα 233 το πευκοδάσος του όρους Αιγάλεω.

Η πόλη πήρε το όνομά της από τον ιστορικό ναό της Αγίας Βαρβάρας. Ο ναός αποτελεί διατηρητέο μνημείο και έχει μεγάλη αρχαιολογική, ιστορική, θρησκευτική και πολιτιστική σημασία. Χτίστηκε πριν από περίπου 100 χρόνια. Ιερό του ναού είναι ένας ναΐσκος του 17ου αιώνα μέσα στον οποίο βρέθηκε η εικόνα της Αγίας Βαρβάρας. Σήμερα στο ναΐσκο έχουν μεταφερθεί και οστά της αγίας. Το εσωτερικό του ναού κοσμούν αγιογραφίες του Φώτη Κόντογλου, ενός από τους μεγαλύτερους αγιογράφους των νεότερων χρόνων, κατόχου μιας προσωπικής εικαστικής γλώσσας η οποία «δένει» με αρμονία τη βυζαντινή παράδοση, το μυστικισμό του Ελ Γκρέκο, τον εξπρεσιονισμό του Βαν Γκόγκ, με τη λαϊκή τέχνη. Στις 4 Δεκεμβρίου, γιορτή της Αγίας Βαρβάρας, ο ναός γίνεται πόλος έλξης χιλιάδων επισκεπτών.

Η Αγία Βαρβάρα εκτείνεται στους πρόποδες του όρους Αιγάλεω που αποτελεί τόπο ιδιαίτερου ιστορικού ενδιαφέροντος. Από το όρος Αιγάλεω, παρακολούθησε ο Ξέρξης τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας το 480 π.Χ. Αρχαιολογικό και σπηλαιολογικό ενδιαφέρον έχει και το σπήλαιο με τις τοιχογραφίες που ανακαλύφθηκε μόλις τον Ιανουάριο του 2008 στο όρος Αιγάλεω το οποίο εικάζεται ότι συνδέεται με εκείνο της Πεντέλης. Μια από τις δύο εισόδους της πόλης βρίσκεται στην Ιερά Οδό, το δρόμο της πομπής των Μεγάλων Ελευσίνιων της αρχαιότητας.

Η οικιστική ανάπτυξη της Αγίας Βαρβάρας ξεκίνησε τη δεκαετία του '20. Το 1985 εκπονήθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου το οποίο θεσμοθετήθηκε το 1989 και ισχύει μέχρι σήμερα. Εκτός πολεοδομικού σχεδίου είναι μόνο 333 στρέμματα στους πρόποδες του όρους Αιγάλεω. Είναι μια σύγχρονη, όμορφη κι ανθρώπινη πόλη. Έχει

καλές τεχνικές υποδομές και δίκτυα. Τα κτίρια είναι κυρίως μονώροφα ενώ και τα μεγαλύτερα δεν ξεπερνούν τους τέσσερις ορόφους. Στην κάτω Αγία Βαρβάρα, στα τέλη της δεκαετίας του '60, κτίστηκαν 31 προσφυγικές πολυκατοικίες. Γενικά πολυκατοικίες άρχιζαν να κτίζονται μετά το '90 και αριθμητικά δεν είναι πολλές.

Τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο της πολιτικής ανάπτυξης του Δήμου, έχει περιοριστεί το ύψος των οικοδομών, έχει αυξηθεί το αστικό πράσινο και οι κοινόχρηστοι χώροι φτάνοντας το 33% της συνολικής έκτασης ενώ υπάρχει και υπάρχει σχέδιο για την περαιτέρω αύξησή τους καθώς και τη δημιουργία μεγάλων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων, τη βελτίωση της βαδισιμότητας και της κυκλοφορίας, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διεύρυνση των υπηρεσιών για τον πολίτη.

Σύμφωνα με την απογραφή της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας του 2001, ο πληθυσμός της Αγίας Βαρβάρας είναι 30.562 άτομα (48,5% άνδρες και 51,5% γυναίκες) εκ των οποίων 1.723 (5,7%) είναι αλλοδαποί (www.statistics.gr). Με βάση τα στοιχεία του Δήμου οι κάτοικοι της περιοχής προσεγγίζουν τις 40.000 (Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου 2008-2010).

4.2 Το οργανόγραμμα του Δήμου.

1. Δήμαρχος
2. Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών
 - 2.1. Τμήμα Διοίκησης
 - 2.2. Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης
 - 2.3. Τμήμα Λογιστηρίου και Προμηθειών
 - 2.4. Τμήμα Εσόδων και Δημοτικής Περιουσίας
 - 2.5. Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
 - 2.6. Ταμειακή Υπηρεσία
3. Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και Περιβάλλοντος
 - 3.1. Τμήμα Μελετών και Επίβλεψης Έργων
 - 3.2. Τμήμα Επισκευών και Συντήρησης
 - 3.3. Τμήμα Καθαριότητας

- 3.4. Τμήμα Πρασίνου
- 4. Διεύθυνση Προγραμματισμού και Κοινωνικής Πολιτικής
 - 4.1. Τμήμα Προγραμματισμού και Πληροφορικής
 - 4.2. Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτιστικών Υπηρεσιών
- 5. Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας
 - 5.1. Τμήμα Ελέγχου και Προστασίας Περιβάλλοντος
 - 5.2. Τμήμα Ελέγχου Κοινόχρηστων Χώρων

4.3 Άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής

Η Διεύθυνση απαρτίζεται από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό (κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, λογοθεραπευτές) , με γνώση της κοινωνικής σύνθεσης της περιοχής και των προβλημάτων της αλλά και άποψη για τον τρόπο επίλυσης τους. Γι' αυτό το λόγο η ίδια η υπηρεσία με δική της πρωτοβουλία αναζητά συνεχώς προγράμματα προς αξιοποίηση, με αφορμή το αίτημα κάποιου πολίτη ή με την έναρξη κάποιου προγράμματος ανατρέχει στο αρχείο της και ενημερώνει όσους είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον στο παρελθόν ή θεωρεί ότι θα μπορούσαν να ωφεληθούν. Οι κοινωνικοί λειτουργοί που παραχώρησαν συνεντεύξεις και βοήθησαν στην εκπόνηση της εργασίας σημείωσαν ότι επιδιώκουν να αξιοποιήσουν οποιοδήποτε πρόγραμμα, ακόμα και αν δεν αφορά μόνο στους πολίτες της πόλης της Αγίας Βαρβάρας, όπως αυτό της εκμάθησης ελληνικής από του ΙΔΕΚΕ από το Υπουργείο Παιδείας, γιατί λόγω εγγύτητας θα ωφεληθούν οι κάτοικοι του Δήμου τους πιο εύκολα. Η επαφή τους με τον κόσμο είναι άμεση και προσωπική, ενώ η συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση ατομικών προβλημάτων είναι εντυπωσιακή ως προς την επίλυση τους αλλά και ως προς το ενδιαφέρον τους σε βάθος χρόνου. Η επισκεψιμότητα της υπηρεσίας εξάλλου φανερώνει την εικόνα του κόσμου για αυτή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που μας παραχώρησε η πολυπρόσωπη και διεπιστημονική Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας υιοθετεί μια διευρυμένη οπτική των κοινωνικών αναγκών και μια φιλοσοφία ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών, εστιαζόμενη στα ακόλουθα σημεία:

- Η δημοτική κοινωνική πολιτική δεν εξαντλείται σε υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, αλλά αφορά τη συνολική παρέμβαση του δήμου στις βασικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές διαδικασίες ενός τόπου, με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη και τη διασφάλιση των αναγκαίων όρων για τη συνεχή αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των δημοτών και των κατοίκων,
- Η κοινωνική πολιτική είναι μια αμφίδρομη διαδικασία, που δεν μπορεί απλώς να «παρέχεται» ή να προσλαμβάνεται παθητικά, αλλά που πρέπει να συνδιαμορφώνεται μέσα από την ανοιχτή και συστηματική επικοινωνία του δήμου με την τοπική κοινωνία και τους φορείς της,
- Η ενεργή συμμετοχή και η πολυδιάστατη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της είναι το πολυτιμότερο κεφάλαιο που διαθέτει μια κοινωνία, κι αυτά πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συνεχούς μέριμνας για ένα σύγχρονο δήμο.
- Η έκταση και η ποιότητα της εφαρμοζόμενης κοινωνικής πολιτικής σε μια τοπική κοινωνία αποτελεί τον ουσιαστικότερο άξονα της κοινωνικής συνοχής, αλλά και τον ουσιαστικότερο δείκτη της κοινωνικής φυσιογνωμίας του αντίστοιχου δήμου.

Με βάση το παραπάνω σκεπτικό ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας έχει επιλέξει μια μοναδική για τα ελληνικά αυτοδιοικητικά δεδομένα οργανωτική λύση: έχει συνδέσει την κεντρική λειτουργία προγραμματισμού, όχι με τις υποδομές όπως είναι το σύνηθες αλλά με την Κοινωνική Πολιτική και έχει εντάξει στο οργανόγραμμά του μια ενιαία Διεύθυνση Προγραμματισμού και Κοινωνικής Πολιτικής, με τους ακόλουθους άξονες δραστηριοτήτων :

1. το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων που αφορούν στο δημότη από την παιδική ηλικία μέχρι τα γηρατειά του εστιάζοντας κυρίως στα παιδιά, τους νέους και την τρίτη ηλικία,
2. την πρόληψη μορφών κοινωνικής παθογένειας και τη φροντίδα ευπαθών ομάδων του τοπικού πληθυσμού,
3. τη στήριξη των βασικών παραγωγικών διαδικασιών της περιοχής και ιδιαίτερα του τριτογενούς τομέα,

4. την προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και την οργάνωση εναλλακτικών μορφών αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου σε συνδυασμό με την ανάδειξη των κοινωνικών, πολιτισμικών και περιβαλλοντικών δεδομένων του τόπου,
5. την ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ δημοτικών αρχών, τοπικών φορέων και τοπικής κοινωνίας, στη βάση της αντικειμενικής γνώσης των τοπικών ζητημάτων και της εποικοδομητικής μεταξύ τους συνεργασίας,
6. την εξειδίκευση και αξιοποίηση περιφερειακών, εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων που αφορούν τους τομείς δράσης του Δήμου.

Ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας λόγω της κοινωνικής σύνθεσής του (υψηλό ποσοστό των κατοίκων του είναι αθίγγανοι) βιώνει επί σειράν και βιώνει ακόμα τα προβλήματα που προκαλεί στη συλλογικότητα ο κοινωνικός αποκλεισμός, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την ανακοίνωση-άρνηση του όμορου δήμου του Χαϊδαρίου να ενοποιηθούν με αιτιολογία λανθάνουσα ρατσιστική. Για το λόγο αυτό έχει προχωρήσει στην υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου και συνεκτικού σχεδίου κοινωνικών παρεμβάσεων με στόχο την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού και την πολύπλευρη τοπική ανάπτυξη. Τα μέτρα απευθύνονται σε όλες τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και δεν υπάρχουν ειδικά μέτρα για τους μετανάστες, εκτός από κάποια χρηματοδοτούμενα προγράμματα που θα αναφερθούν παρακάτω. Το σχέδιο περιλαμβάνει:

- i. Μέτρα πολιτικής για την απασχόληση. Προώθηση δράσεων υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης για ευπαθείς ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας (ΑΜΕΑ, μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, νέοι, μετανάστες), προώθηση της απασχόλησης ανέργων, αλλά και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών μέσω δημιουργικής απασχόλησης στο Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών.
- ii. Συμφιλίωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής γυναικών μέσω της δημιουργίας βρεφικού και νηπιακού-παιδικού σταθμού.

iii. Παροχή υπηρεσιών προώθησης στην αγορά εργασίας, αναζήτησης αναγκών εκπαίδευσης και συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ευπαθείς ομάδες, μέσω του τοπικού Γραφείου του ΟΑΕΔ.

iv. Μέτρα πολιτικής για την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού. Παροχή υπηρεσιών οικονομικής, ψυχολογικής και κοινωνικής στήριξης στους ηλικιωμένους, μέσω του τοπικού ΚΑΠΗ και της Δράσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης. παροχή κοινωνικής, ιατρικής και ψυχολογικής βοήθειας σε ηλικιωμένους που είναι περιορισμένοι στο σπίτι τους, μέσω του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι». Υλοποίηση δράσεων καλλιέργειας του ομαδικού πνεύματος, ενίσχυσης της αυτοπεποίθησης, ψυχοκοινωνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης, σε άνεργους 45-64 ετών, μέσω του τοπικού Κέντρου Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών,

v. Μέτρα πολιτικής για την πρόσβαση στους πόρους, τα αγαθά και τις υπηρεσίες, μέσω του άρθρα εξοπλισμένου και στελεχωμένου περιφερειακού ιατρείου, του Κέντρου Φροντίδας Ηλικιωμένων, που παρέχει υπηρεσίες προ-νοσοκομειακής και μετα-νοσοκομειακής φροντίδας, καθώς και της διεξαγωγής τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων.

4.3.1 Υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής

Στο πλαίσιο της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου, λειτουργούν οι ακόλουθες υπηρεσίες:

✓ Υπηρεσία Πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας

Σκοπεύει στην επίτευξη της σωματικής και ψυχικής υγείας των κατοίκων της περιοχής, μέσα από δραστηριότητες που αποσκοπούν στη μείωση ή στην εξαφάνιση βλαπτικών παραγόντων για την υγεία και στην ενθάρρυνση υγιεινών τρόπων ζωής και αφορά κυρίως τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες αλλά και όλους τους πολίτες με έμφαση στα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο να εμφανίσουν χρόνια προβλήματα υγείας.

Προκειμένου να πραγματοποιήσει τους στόχους και τους σκοπούς της, η υπηρεσία:

- Ενημερώνει για θέματα υγιεινής διαβίωσης και πρόληψης ασθενειών.
- Εκπαιδεύει σε θέματα αγωγής υγείας, όπως στην παροχή πρώτων βοηθειών.
- Υλοποιεί:
 - προληπτικούς ιατρικούς ελέγχους της υγείας των παιδιών των παιδικών σταθμών και των δημοτικών σχολείων, που επιλέγονται με βάση τις ανάγκες κάθε ηλικίας.
 - προληπτικούς ιατρικούς ελέγχους και παρέχει συμβουλευτική για τη φροντίδα κοινωνικών ομάδων με αυξημένες ανάγκες στον τομέα της υγείας όπως είναι οι ηλικιωμένοι, οι άποροι, οι ανασφάλιστοι κ.ά. καθώς και για την αντιμετώπιση διαδεδομένων νοσημάτων.
 - Παρέχει πρωτοβάθμια ιατρική/νοσηλευτική φροντίδα στο σπίτι σε μοναχικά και μη αυτοεξυπηρετούμενα άτομα, καθώς και τη δυνατότητα εθελοντικής προσφοράς σε γιατρούς και άλλους κοινωνικούς επιστήμονες στο πλαίσιο συγκεκριμένων προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της υγείας.
- Λειτουργεί ιατρεία.

✓ **Δημοτική Τράπεζα Αίματος «Χρήστος Παπαδόπουλος»**

Η λειτουργία της δημοτικής τράπεζας αίματος, στοχεύει στην κάλυψη της μέγιστης κοινωνικής ανάγκης για αίμα και η ενημέρωση των πολιτών για την προσφορά αίματος και ωφελεί όλους τους πολίτες. Εδρεύει στο Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης και συνεργάζεται με το Κέντρο Αιμοδοσίας του Κρατικού Νοσοκομείου Νίκαιας. Υλοποιεί δύο αιμοληψίες κάθε χρόνο. Με το αίμα που συγκεντρώνει συνεισφέρει στις ευπαθείς ομάδες που κάνουν συχνή χρήση της Τράπεζας Αίματος (άτομα με μεσογειακή αναιμία, νεφροπαθείς κ.τ.λ.), καθώς και σε επείγοντα περιστατικά όπου υπάρχει άμεση ανάγκη.

✓ **Δραστηριότητες Κοινωνικής Αλληλεγγύης**

Προσβλέπουν στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και παροχή βοήθειας σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο πραγματοποιούνται έρανοι ανθρωπιστικού χαρακτήρα, που οργανώνονται από την Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρία και τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό. Όποτε απαιτείται, οργανώνει ή συμμετέχει σε ανθρωπιστικές εκδηλώσεις που στοχεύουν στη βοήθεια λαών που υποφέρουν από πόλεμο, φυσικές καταστροφές, φτώχεια και πείνα.

Κάθε Αύγουστο, υλοποιείται πρόγραμμα θαλάσσιων λουτρών που δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους δημότες της Αγίας Βαρβάρας να απολαύσουν στιγμές δροσιάς και χαλάρωσης σε όμορφες και ηλιόλουστες παραλίες της Αττικής. Επίσης, στη διάρκεια του χρόνου πραγματοποιούνται εκδρομές και πολιτιστικοί περίπατοι που μπορούν να συμμετέχουν όσοι δημότες επιθυμούν.

✓ Συμβουλευτικές Υπηρεσίες

Η πρόληψη και αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων αποτελούν το βασικό σκοπό σύστασης και λειτουργίας των συμβουλευτικών υπηρεσιών, με έμφαση στην προστασία της οικογένειας, που αποτελεί πυρήνα της διαδικασίας ανάπτυξης και εξέλιξης κάθε ατόμου και στην αντιμετώπιση παραγόντων δυσλειτουργίας της που εμποδίζουν την ομαλή κοινωνικοποίηση των μελών της.

Αναφέρονται κυρίως:

- στη σχολική κοινότητα δηλαδή γονείς, παιδιά και εκπαιδευτικούς.
- στα άτομα με προσωρινή ή μόνιμη αναπηρία
- στα άτομα με χρόνια νοσήματα ή σοβαρά προβλήματα υγείας
- σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (άποροι, ανασφάλιστοι, άστεγοι, μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, αποφυλακισμένοι, οικονομικοί μετανάστες, πρόσφυγες) που αναζητούν υποστήριξη σε θέματα κοινωνικής φροντίδας.

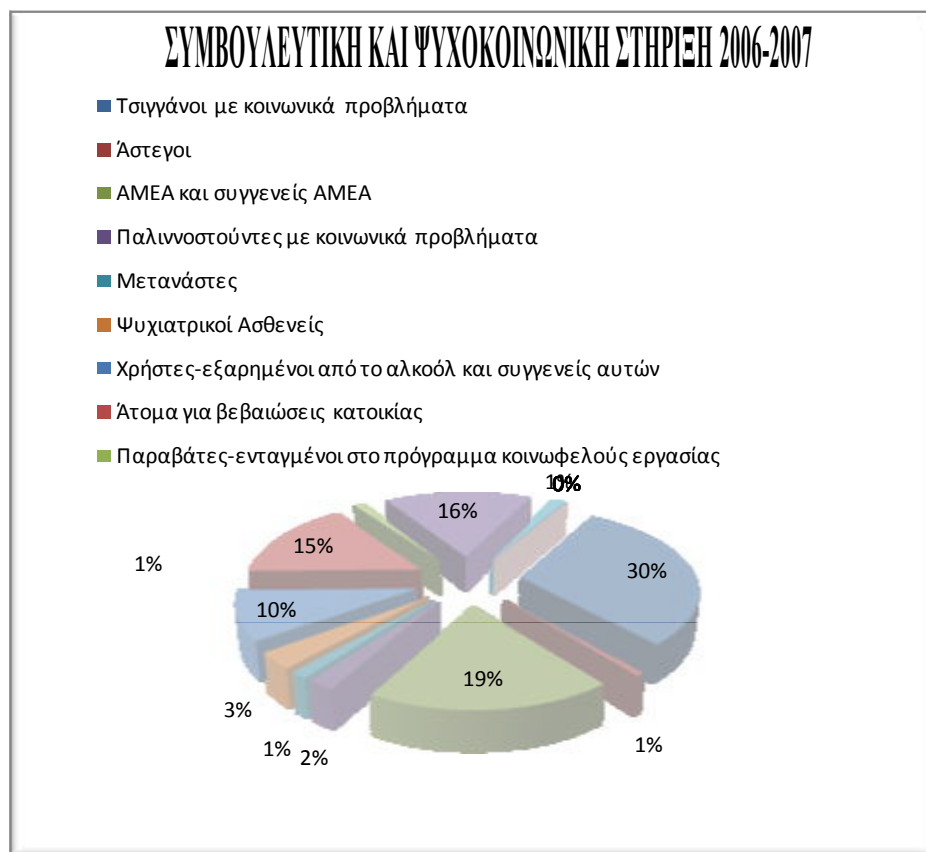
Η παρέμβαση πραγματοποιείται με ενημερώσεις, αναζήτηση κατάλληλων πηγών βοήθειας και παραπομπή σε αυτές, διευκόλυνση επικοινωνίας με λοιπές υπηρεσίες, ψυχολογική υποστήριξη κ.λπ.

Τον αριθμό των ατόμων που αξιοποίησαν αυτή την υπηρεσία κατά κατηγορία τον βλέπουμε στους παρακάτω πίνακες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ 2006-2007	
Τσιγγάνοι με κοινωνικά προβλήματα	366
Άστεγοι	8
ΑΜΕΑ και συγγενείς ΑΜΕΑ	228
Παλινοστούντες με κοινωνικά προβλήματα	26
Μετανάστες	17
Ψυχιατρικοί Ασθενείς	39
Χρήστες-εξαρτημένοι από το αλκοόλ και συγγενείς αυτών	119
Άτομα για βεβαιώσεις κατοικίας	187
Παραβάτες-ενταγμένοι στο πρόγραμμα κοινωφελούς εργασίας	12
Παιδιά εντός σχολικής κοινότητας με αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα	193
Παιδιά εκτός σχολικής κοινότητας με αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα	15

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

✓ Υπηρεσία Προώθησης Ισότητας των Φύλων

Η λειτουργία της σκοπεύει στην προώθηση της νομικής και ουσιαστικής κατοχύρωσης της ισότητας ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, με ωφελιμιστικά αποτελέσματα κυρίως για τις γυναίκες. Οι τρόποι με τους οποίους επιτυγχάνονται οι στόχοι της υπηρεσίας είναι:

- Η ενημέρωση των γυναικών για τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες που μπορούν να απευθυνθούν.
- Η συνεργασία με φορείς και υπηρεσίες που στηρίζουν την ισότητα των φύλων και η υλοποίηση προγραμμάτων που στοχεύουν στην ευρύτερη συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση και στην κοινωνική ζωή.
- Η ανάληψη πρωτοβουλιών για την άρση των προκαταλήψεων και αναχρονιστικών κοινωνικών αντιλήψεων και η ενημέρωση της κοινής γνώμης για θέματα ισότητας.

✓ Υπηρεσίες Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιών και Νέων

Στοχεύουν στη δημιουργία προϋποθέσεων για την καλύτερη δυνατή σωματική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξη των παιδιών και των νέων. Για την επίτευξη των στόχων τους, παρέχουν τις ακόλουθες υπηρεσίες και δράσεις:

1. Δημοτικοί βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί.

Στους δημοτικούς βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, μπορούν να εγγραφούν βρέφη και παιδιά της πόλης, ηλικίας 6 μηνών ως 5 ετών, που οι γονείς τους εργάζονται ή αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα. Κατά την παραμονή τους τα παιδιά φυλάσσονται, διατρέφονται και απασχολούνται σε χώρους και με όρους που πληρούν τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας. Στους σταθμούς παρέχεται σύγχρονη προ σχολική αγωγή, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της παιδαγωγικής επιστήμης, συστηματική ιατρική παρακολούθηση και πολύπλευρη υποστήριξη για την ομαλή μετάβαση των παιδιών από το οικογενειακό περιβάλλον στον παιδικό σταθμό και το σχολείο.

2. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών.

Τα ΚΔΑ λειτουργούν τις απογευματινές εργάσιμες ώρες, το Σάββατο και τις περιόδους των Χριστουγεννιάτικων, Πασχαλινών και καλοκαιρινών διακοπών που κλείνουν τα σχολεία, για να διευκολύνονται οι γονείς που εργάζονται απόγευμα ή έχουν σοβαρές υποχρεώσεις που δυσκολεύουν τη φύλαξη και φροντίδα των παιδιών. Δέχονται παιδιά ηλικίας 6-12 ετών. Προσφέρουν υπηρεσίες φύλαξης και δυνατότητες συμμετοχής των παιδιών σε πολλές ελκυστικές δημιουργικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

3. Παιδικές Κατασκηνώσεις

Τα παιδιά της πόλης έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν:

- Στο πρόγραμμα «κατασκήνωση στην πόλη» εφόσον είναι 6 έως 12 ετών. Λειτουργεί σε ένα πράσινο και οργανωμένο χώρο μέσα στην πόλη, τις πρωινές ώρες τους μήνες Ιούνιο-Ιούλιο με ημερήσιο πρόγραμμα που περιλαμβάνει πολιτιστικές, αθλητικές, μορφωτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.
- Σε επιλεγμένες κατασκηνώσεις με τις οποίες συνεργάζεται ο Δήμος στο λεκανοπέδιο Αττικής εφόσον είναι 6 έως 14 ετών.

4. Το Κέντρο Πληροφόρησης Νέων – Internet Café «Μέλισσα».

Το Κέντρο Πληροφόρησης Νέων είναι ένας χώρος με πολλές θέσεις Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, café bar και νεανική ατμόσφαιρα. Στο χώρο αυτό, οι νέοι μπορούν συλλέξουν πληροφορίες που παρέχει το διαδίκτυο και τους ενδιαφέρουν, για θέματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης, απασχόλησης και ψυχαγωγίας, να ετοιμάσουν τις πιθανές σχολικές και φοιτητικές τους εργασίες ή απλά να περάσουν ευχάριστες ώρες με τους φίλους τους.

5. Προγράμματα υποστήριξης της σχολικής κοινότητας.

Τα προγράμματα αυτά σχεδιάζονται και υλοποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες της σχολικής κοινότητας με σκοπό την πρόληψη της σχολικής διαρροής, τη βελτίωση των

συνθηκών εκπαίδευσης και την παροχή περισσότερων δυνατοτήτων προσωπικής ανάπτυξης. Τα μέλη της σχολικής κοινότητας μπορούν να αξιοποιήσουν:

- Την τοπική συγκοινωνία για την ασφαλή μετακίνηση των μαθητών προς και από τα σχολεία,
- τους προληπτικούς ιατρικούς ελέγχους που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο για την προαγωγή της υγείας των μαθητών (έλεγχος βιβλιαρίων υγείας και εμβολίων, αντιφυματικός εμβολιασμός, έλεγχος στοματικής υγιεινής, ακουστικής οξύτητας, κήλης, ορθοπεδικών παθήσεων, παχυσαρκίας, εμβολιασμοί) και δράσεις ενημέρωσης και συμβουλευτικής,
- τη σχολή γονέων. Κάθε χρόνο λειτουργούν οργανωμένα τμήματα ομαδικής συμβουλευτικής με προσωπικό του Δήμου, του Διαδημοτικού Κέντρου Πρόληψης της Εξάρτησης και του Κέντρου Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Παιδείας. Συμβουλευτική γονέων σε θέματα που αφορούν την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη, την εξέλιξη του λόγου και τη μαθησιακή ετοιμότητα του παιδιού παρέχεται από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου,
- τα προγράμματα πρόληψης μαθησιακών προβλημάτων και άλλων προβλημάτων προσαρμογής στο σχολικό περιβάλλον που υλοποιούνται σε όλους τους δημοτικούς παιδικούς σταθμούς της πόλης,
- τις δυνατότητες πρόληψης και έγκαιρης παρέμβασης σε δυσκολίες λόγου και ομιλίας - λογοθεραπεία, ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη και ανάπτυξη των δεξιοτήτων παιδιών και έφηβων που παρέχει η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου,
- Τις ευκαιρίες να αθληθούν, να εκφραστούν μέσα από τις τέχνες, να καλλιεργήσουν το ταλέντο τους, να βιώσουν την αίσθηση της επιτυχίας που δεν σχετίζεται μόνο με την απόδοση στα μαθήματα, να αναπτυχθούν ως ολοκληρωμένες προσωπικότητες, συμμετέχοντας στα αθλητικά και πολιτιστικά τμήματα του Δήμου μέσα και έξω από το χώρο του σχολείου.

✓ Υπηρεσία Ενημέρωσης Ανέργων

Σκοπός της συγκεκριμένης υπηρεσίας είναι, να αποκτήσουν οι άνεργοι της Αγίας Βαρβάρας περισσότερες ευκαιρίες πληροφόρησης και επαγγελματικής συμβουλευτικής. Να βελτιώσουν τις δεξιότητες τους. Να έχουν την αναγκαία ψυχοσυναισθηματική και κοινωνική στήριξη στη διαδικασία ένταξης στην αγορά εργασίας. Ωφελεί τις άνεργες γυναίκες, τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, τους μακροχρόνια άνεργους και τους άνεργους άλλων ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Οι δράσεις έχουν κυρίως ενημερωτικό χαρακτήρα για τις προκηρυσσόμενες θέσεις, τα προγράμματα απασχόλησης και προσανατολιστική μορφή κυρίως για τις ειδικότητες εργασίας, τα προσόντα που απαιτούνται αλλά και τον τρόπο απόκτησής τους. Η υπηρεσία στο παρελθόν διέθετε μεγάλο αριθμό επιστημονικού προσωπικού για τη βοήθεια των ανέργων αλλά σήμερα λειτουργεί με μία μόνο υπάλληλο και ο τομέας της συμβουλευτικής έχει αδρανήσει.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει την επισκεψιμότητα της υπηρεσίας κατά τα έτη 2006-2007

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Εισερχόμενοι άνεργοι από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 2006-2007	
ΕΥΠΑΘΗΣ ΟΜΑΔΑ	ΝΕΕΣ ΕΓΓΡΑΦΕΣ
ΑΜΕΑ	16
Μονογονείς	10
Παλινοστούντες	26
Μετανάστες- Πρόσφυγες	9
Τσιγγάνοι	13
Πολύτεκνοι- Τέκνα πολύτεκνης οικογένειας	10
Τρίτεκνοι- Τέκνα τρίτεκνης οικογένειας	10
Νέοι 16-28 που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο	13

Μακροχρόνια άνεργοι άνω των 45	16
Αποφυλακισμένοι	1
Απεξαρτημένοι	2
Σύνολο ευπαθών ομάδων	126
Σύνολο ανέργων	271

Επίσης παρατίθενται και επικαιροποιημένα ανεπίσημα στοιχεία για τα έτη 2009-2010

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΑΝΕΠΙΣΗΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ		
	2009	2010
Εξυπηρετούμενοι μετανάστες	21	10
Σύνολο εξυπηρετούμενων	624	221
Εύρεση εργασίας	14	9
Εκμάθηση ελληνικής	9	2
Άλλο	3	1

✓ Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης

Το Κέντρο στοχεύει στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες με αυξημένες ανάγκες ώστε να αποφευχθεί η ιδρυματική περίθαλψη των ηλικιωμένων και γενικότερα η περιθωριοποίηση ευπαθών κοινωνικά ομάδων, να βελτιωθεί η ζωή τους και η συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή της πόλης, να ενισχυθεί ο εθελοντισμός και η κοινωνική συνοχή. Αναφέρεται σε ηλικιωμένους, ΑΜΕΑ, μη αυτοεξυπηρετούμενα άτομα, άπορους, ανασφάλιστους.

Στο Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης υπάγονται οι ακόλουθες υπηρεσίες:

- Τα Οργανωμένα Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ). Υπάρχουν στην Άνω Αγία Βαρβάρα, στην Κάτω Αγία Βαρβάρα και στο κέντρο της πόλης. Λειτουργούν από Δευτέρα ως Παρασκευή πρωί και απόγευμα και Σάββατο πρωί. Διαθέτουν άνετους, καλαίσθητους και φιλόξενους χώρους στους οποίους οι ηλικιωμένοι έχουν τη δυνατότητα να βρεθούν και να περάσουν ευχάριστα το χρόνο τους. Να συνομιλήσουν με κοινωνικούς επιστήμονες, οι ίδιοι ή συγγενείς τους, να πληροφορηθούν για θέματα που τους αφορούν (σύνταξη, υγεία, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, προστασία απόρων και ανασφάλιστων κ.ά.). Να έχουν πρωτοβάθμια ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα. Να καλύψουν ανάγκες φυσικοθεραπείας, εφόσον έχουν παραπεμπτικό γιατρού. Να συμμετέχουν σε προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης (γυμναστικής, μουσικής χορού, ζωγραφικής, χειροτεχνίας κηπουρικής κ.ά.). Να συμμετέχουν σε εκδρομές σε περιοχές με περιβαλλοντικό ή πολιτιστικό ενδιαφέρον στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό και σε προγράμματα διακοπών.
- Το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ). Μπορούν να το αξιοποιήσουν ηλικιωμένοι που λόγω προβλημάτων υγείας δεν είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετηθούν και τα μέλη των οικογενειών τους, που εργάζονται και τους φροντίζουν παράλληλα, με σκοπό να διατηρήσουν την εργασία τους. Το ΚΗΦΗ στεγάζεται σε ένα πλήρως οργανωμένο χώρο και λειτουργεί από το πρωί έως τις πρώτες απογευματινές ώρες. Σε συνεννόηση με την οικογένεια, παρέχει στους ηλικιωμένους που φιλοξενεί τη δυνατότητα μεταφοράς προς και από το ΚΗΦΗ, νοσηλευτικής φροντίδας, ατομικής υγιεινής, ανάπαυσης σε κλίνες, σίτισης, δημιουργικής απασχόλησης και ψυχαγωγίας.
- Η υπηρεσία υποστήριξης ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ). Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειες τους έχουν τη δυνατότητα να βρεθούν στο φιλικό περιβάλλον του Κέντρου Φιλίας και Αλληλεγγύης, να συμμετέχουν σε προγράμματα γυμναστικής, πολιτιστικής δράσης και σε κοινωνικές δραστηριότητες, να αξιοποιήσουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους, να ψυχαγωγηθούν. Στο χώρο του Κέντρου Φιλίας και Αλληλεγγύης λειτουργεί εξειδικευμένη υπηρεσία που τους παρέχει πληροφόρηση και συμβουλευτική για δικαιώματα και παροχές που τους αφορούν, διευκόλυνση στην

επικοινωνία με υπηρεσίες και υποστήριξη στη διεκπεραίωση σχετικών γραφειοκρατικών διαδικασιών. Διαθέτει μεταφορικό μέσο για τη μετακίνηση των ΑΜΕΑ στις υπηρεσίες. Αξιοποιεί το σύνολο των κοινωνικών υπηρεσιών που διαθέτει το Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης και ο Δήμος για την κοινωνική υποστήριξη των ΑΜΕΑ και των οικογενειών τους. Συνδέει τα ΑΜΕΑ με το σύνολο των κοινωνικών υπηρεσιών που διαθέτει ο Δήμος για την κοινωνική υποστήριξη των ίδιων και των οικογενειών τους.

- Τα Δημοτικά Ιατρεία. Είναι εξοπλισμένα και έχουν καθημερινά νοσηλευτικό προσωπικό και τακτικά ιατρικό προσωπικό. Συνεργάζονται με ασφαλιστικούς φορείς και Νοσοκομεία, μέσω των οποίων πραγματοποιείται συνταγογράφηση φαρμάκων χρόνιων παθήσεων σε ηλικιωμένους (με τους περιορισμούς που επιβάλλει η προστασία της υγείας τους) και διενέργεια προληπτικών ιατρικών ελέγχων.

- Η Υπηρεσία σίτισης. Απευθύνεται σε πολίτες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα με την καθημερινή τους σίτιση είτε γιατί δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να προμηθευτούν τα απαραίτητα τρόφιμα είτε γιατί η κατάσταση της υγείας τους δεν τους επιτρέπει να μαγειρεύουν ή επειδή διαμένουν σε συνθήκες, όπου δεν υπάρχει υποδομή κουζίνας να αξιοποιήσουν. Σε κάθε περίπτωση η υπηρεσία σίτισης καλύπτει αυτές τις ανάγκες με τη διάθεση μαγειρίσσας ή τροφίμων ή παρασκευασμένου φαγητού. Στο Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης υπάρχουν σύγχρονα μαγειρεία για την παρασκευή φαγητού και τραπεζαρία για όσους επιθυμούν να γευματίσουν στο χώρο του.

- Η Μονάδα « ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ». Εξυπηρετεί ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες που ζουν μόνοι ή είναι εγκαταλειμμένοι, δεν έχουν επαρκείς πόρους ζωής, δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως λόγω μόνιμων ή προσωρινών προβλημάτων υγείας. Στα άτομα αυτά παρέχεται στο σπίτι συμβουλευτική, ψυχοσυναισθηματική στήριξη και συντροφιά, ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα, οικογενειακή βοήθεια και μικροεξυπηρετήσεις εκτός σπιτιού (π.χ. ψώνια), σίτιση εφόσον υπάρχει αντίστοιχη ανάγκη και η δυνατότητα μεταφοράς σε υπηρεσίες για τη διεκπεραίωση υποχρεώσεών τους.

- Η υπηρεσία τηλεβοήθειας. Η Τηλεβοήθεια δίνει τη δυνατότητα σε μοναχικά και ανήμπορα άτομα, με ένα απλό τρόπο (τηλεφωνική συσκευή που έχει ένα κουμπί, υπάρχει και ασύρματο) οποιαδήποτε στιγμή του εικοσιτετραώρου, να επικοινωνήσουν μέσω του ΟΤΕ με το Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης, το Νοσοκομείο, με την Αστυνομία ή με συγγενικά τους πρόσωπα.
- Το αναγνωστήριο. Απαριθμεί πάνω από 150 βιβλία, τα οποία έχουν διατεθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού, τη Βουλή των Ελλήνων, μεγάλους εκδοτικούς οίκους αλλά και από τους ίδιους τους πολίτες και αποσκοπεί στη δημιουργική αξιοποίηση του χρόνου παραμονής των ατόμων στο χώρο του Κέντρου Φιλίας και Αλληλεγγύης.
- Η εκπαίδευση και δράση εθελοντών. Ένας από τους παράγοντες που συντελούν στην κοινωνική συνοχή και τη διατήρηση μιας ανθρώπινης πόλης, είναι η συμμετοχή των πολιτών στη διαπίστωση των αναγκών και στην αντιμετώπισή τους, στη διαμόρφωση κοινωνικής πολιτικής και στην υλοποίησή της. Η γειτονιά, η ευρύτερη οικογένεια, οι φίλοι, αυτοί που αποκαλούνται «άτυπο δίκτυο κοινωνικής φροντίδας» έχουν μεγάλη δυνατότητα προσφοράς και ουσιαστικής βοήθειας. Στο Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτών, για την προστασία και αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από τις φυσικές καταστροφές, για την παροχή πρώτων βοηθειών και γενικότερα για την κοινωνική φροντίδα. Όσοι επιθυμούν μπορούν να εκπαιδευτούν αλλά και να συμμετέχουν, ως εθελοντές σε κοινωνικές δραστηριότητες, μέσα από τις υπηρεσίες του Κέντρου Φιλίας και Αλληλεγγύης, των οποίων η λειτουργία στηρίζεται στον εθελοντισμό, αλλά και μέσα από όλες τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου.

✓ **Κέντρο Πρόληψης της Εξάρτησης**

Είναι ένας φορέας των Δήμων Αγίας Βαρβάρας, Αιγάλεω, Χαϊδαρίου και της Νομαρχίας Αθηνών που ασχολείται συστηματικά με την πρόληψη της εξάρτησης από τοξικές ουσίες. Υλοποιεί ετήσια προληπτικά προγράμματα στις τρεις πόλεις, κυρίως για νέους, με τη συνεργασία του θεραπευτικού προγράμματος 18 ΑΝΩ και την εποπτεία του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ). Στο Κέντρο, μπορούν να απευθύνονται

νέοι, γονείς εκπαιδευτικοί, υπηρεσίες, τοπικοί φορείς αλλά και κάθε πολίτης που ενδιαφέρεται για πληροφορίες, συμβουλευτική ή παροχή βοήθειας.

✓ **Υπηρεσία Υποδοχής Αλλοδαπών**

Βοηθά στη διεκπεραίωση των απαιτούμενων διαδικασιών για την έκδοση άδειας παραμονής και παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τις υπηρεσίες και τα προγράμματα υποστήριξης που μπορούν να αξιοποιηθούν.

Στο Γραφείο Αλλοδαπών ωστόσο εκδηλώνεται πολύ έντονα το πρόβλημα της μη αποδοχής του διαφορετικού εκδηλώνεται, γεγονός οξύμωρο σε σχέση με τη στάση της κοινωνικής υπηρεσίας. Το Γραφείο Αλλοδαπών, το οποίο υπάγεται στο Τμήμα Διοίκησης, στεγάζεται στο χώρο των ΚΕΠ παρανόμως, γιατί οι υπάλληλοι του Δήμου δε θέλουν να έρχονται σε επαφή με τους αλλοδαπούς. Μάλιστα ο υπάλληλος του Γραφείου τοποθετήθηκε για να λειτουργήσει ως κυματοθραύστης –λόγω φύλου και σωματικής διάπλασης - στην επιθετική συμπεριφορά των μεταναστών, αλλά ενώ η αιτία αυτής της συμπεριφοράς αποδόθηκε στους αλλοδαπούς αλλά αυτό δεν αιτιολογήθηκε επαρκώς. Η λειτουργία του Γραφείου Αλλοδαπών περιορίζεται στη διεκπεραίωση διοικητικών θεμάτων, αλλά και εδώ είδαμε την ανάληψη πρωτοβουλιών για την καλύτερη εξυπηρέτηση, όπως την αποστολή προσωπικών μηνυμάτων στα κινητά τηλέφωνα για ενημέρωση καθώς, όπως ειπώθηκε χαρακτηριστικά *«Οι αλλοδαποί εργάζονται και δεν μπορούν να έρχονται συνέχεια να ενημερώνονται και από την Περιφέρεια δεν προβλέπεται κονδύλι αποστολής εγγράφων»*.

✓ **Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας - Παροχή Κοινωνικού Εργασίας από Ενήλικους και Ανήλικους Παραβάτες**

Το Συμβούλιο πρόληψης της παραβατικότητας μελετά τις αιτίες που μπορούν να οδηγήσουν στην παραβατικότητα και προτείνει μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Στόχος του δεν είναι η καταστολή – άλλωστε δεν έχει τέτοια αρμοδιότητα - αλλά η πρόληψη της παραβατικότητας με κοινωνικές δράσεις. Αποτελεί ένα θεσμό της Πολιτείας που έχει υιοθετήσει ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας και υλοποιεί με πλατιά συμμετοχή φορέων και επιστημόνων. Για όσους ήδη έχουν εμπλοκή με το νόμο, ο Δήμος έχει υιοθετήσει και

υλοποιεί το θεσμό της παροχής κοινωφελούς εργασίας. Με το θεσμό αυτό, δίνεται η ευκαιρία σε άτομα που έχουν εμπλοκή με τη δικαιοσύνη, αντί να είναι έγκλειστα σε σωφρονιστικά καταστήματα, να προσφέρουν εναλλακτικά εργασία στο Δήμο. Η δυνατότητα αυτή δίνεται σε πολλές περιπτώσεις και κυρίως σε άτομα που διέπραξαν οικονομικά αδικήματα και οι ποινές τους είναι εξαγοράσιμες και απαιτείται δικαστική απόφαση που να ορίζει τις λεπτομέρειες έκτισης της ποινής κάθε ατόμου. Ο Δήμος υποστηρίζει τα άτομα που εργάζονται στις υπηρεσίες του σε όλη τη διάρκεια της παροχής κοινωφελούς εργασίας και μετά, με στόχο την κοινωνική τους επανένταξη.

Στις Κοινωνικές Υπηρεσίες απασχολούνται σταθερά : Κοινωνιολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί, Ψυχολόγοι, Επαγγελματικοί Σύμβουλοι, Παιδαγωγοί, Λογοθεραπεύτρια, Νομικός, Ιατροί, Νοσηλευτές, στελέχη περιφερειακής ανάπτυξης και στελέχη τοπικής αυτοδιοίκησης.

Μαζί με το προσωπικό των Κοινωνικών Υπηρεσιών προσφέρει εθελοντικά υπηρεσίες ένας μεγάλος αριθμός πολιτών κάθε ειδικότητας. Υπάρχει επικοινωνία και συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Κράτους, με μη κυβερνητικές οργανώσεις, με ενώσεις, σωματεία και συνδέσμους που σχετίζονται με την υγεία, την πρόνοια, την εκπαίδευση και την απασχόληση καθώς και με συλλόγους πολιτών που δραστηριοποιούνται στον κοινωνικό τομέα ώστε να αξιοποιούνται οι γνώσεις και οι παροχές τους. Τέλος, οι Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου αξιοποιούν τις γνώσεις, την εμπειρία και τις δυνατότητες ανάπτυξης δράσης που προσφέρουν εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα και σύνδεσμοι πόλεων και φορέων όπου συμμετέχει ο Δήμος όπως:

- Το Διεθνές Δίκτυο Εκπαιδευόμενων πόλεων
- Το Ελληνικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων
- Το Ελληνικό Δίκτυο Πόλεων Φιλικών στα Παιδιά
- Το Διαδημοτικό Δίκτυο Για την Υποστήριξη των Ελλήνων Τσιγγάνων «Δίκτυο ROM»
- Το Δίκτυο Αδελφοποιημένων πόλων «Αμφικτιονία»

- Ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας
- Ο Σύνδεσμο Δήμων περιοχής Πειραιά και Δυτικής Αττικής
- Το Κέντρο Πρόληψης της Εξάρτησης- Αγωγής Υγείας.

4.4. Προγράμματα Υποστήριξης της Απασχόλησης

Τα προγράμματα που εκπονούνται από την υπηρεσία απευθύνονται σε όλες τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων και των μεταναστών, όμως η συμμετοχή των τελευταίων είναι μικρή. Οι λόγοι που αναφέρθηκαν είναι οι εξής: τα προγράμματα αυτά είναι χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε και θέτουν πολλές προϋποθέσεις τις οποίες είναι δύσκολο να τις πληρούν οι μετανάστες. Επίσης, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά είναι πολλά και η γραφειοκρατία για την έκδοσή τους αποθαρρύνει τους μετανάστες, ενώ ακόμη και αυτοί που καταφέρνουν να τα συγκεντρώσουν πρέπει να περιμένουν πολύ καιρό για την έναρξή τους και πολλές φορές έχουν βρει δουλειά και δεν μπορούν να τα παρακολουθήσουν. Στην εκτεταμένη συζήτηση που έγινε σχετικά με το πρόγραμμα *Η Πόλη για Όλους*, το οποίο αφορούσε στην ανάπλαση ολόκληρης της υποβαθμισμένης περιοχής της Κάτω Αγίας Βαρβάρας, όπου και μένουν οι περισσότεροι μετανάστες, διαπιστώθηκε ότι κανένας μετανάστης δεν επωφελήθηκε

Αξιοποιούνται ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα υποστήριξης της απασχόλησης, για την κάλυψη διαπιστωμένων αναγκών της περιοχής. Οι προτάσεις που κατατίθενται και υλοποιούνται βασίζονται σε στοιχεία ερευνών και μελετών και στη συνεργασία με κοινωνικούς φορείς και φορείς απασχόλησης.

Σήμερα υλοποιούνται:

- Σε συνεργασία με τα ΑΕΙ, ΤΕΙ και τις Τεχνικές Σχολές προγράμματα για την πρακτική άσκηση στο επάγγελμα σπουδαστών και φοιτητών, διαφόρων ειδικοτήτων, στις υπηρεσίες του Δήμου και των Δημοτικών Νομικών Προσώπων.
- Σε συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ., προγράμματα για την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας (STAGE) στις υπηρεσίες του Δήμου και των Δημοτικών Νομικών Προσώπων.

- Σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, το πρόγραμμα απασχόλησης ανέργων πλησίον της σύνταξης, με σκοπό να συμπληρώσουν τις προϋποθέσεις της συνταξιοδότησης, εφόσον βέβαια τους λείπουν μέχρι 5 χρόνια ή μέχρι 1.500 ένσημα, είναι εγγεγραμμένοι στον Ο.Α.Ε.Δ τουλάχιστον τους 2 τελευταίους μήνες πριν την αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα και έχουν τα τελευταία τους ένσημα στο Ι.Κ.Α.
- Το πρόγραμμα μερικής απασχόλησης στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου και των Δημοτικών Νομικών Προσώπων με σκοπό να έχουν ευκαιρίες και οι άνεργοι που για διάφορους λόγους δεν μπορούν να απασχοληθούν δωρο (π.χ. μητέρες μικρών παιδιών, ΑΜΕΑ κ.ά.).
- Προγράμματα επιχορηγούμενα από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού από την αγορά εργασίας ευπαθών κοινωνικά ομάδων και την προώθησή τους στην απασχόληση. Συγκεκριμένα έχουν υλοποιηθεί τα προγράμματα:
 - ο Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Αστικής Ανάπτυξης «Πόλη για όλους». Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το Π.Ε.Π. Αττικής, Μέτρα 3.1 και 4.2. Συμμετείχαν σε αυτό, ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας, η Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης του Δήμου Αγίας Βαρβάρας, το Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης Αγίας Βαρβάρας, ο Ο.Α.Ε.Δ., το Βιομηχανικό και Εμπορικό Επιμελητήριο, το Κέντρο Πρόληψης της Εξάρτησης Αγίας Βαρβάρας Αιγάλεω Χαϊδαρίου, το Κέντρο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Αγίας Βαρβάρας και φορείς ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Περιλάμβανε τις δράσεις: συμβουλευτική, προκατάρτιση για την εκμάθηση ελληνικών, επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση στην απασχόληση (Stage, επιδότηση νέων θέσεων εργασίας, επιδότηση της επιχειρηματικότητας).
 - ο Τοπικές Πρωτοβουλίες για την Απασχόληση «Απασχόληση στη Νομαρχία Αθήνας» Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το Π.Ε.Π. Αττικής, Μέτρο 3. 4. Συμμετέχουν σε αυτό, η Νομαρχία Αθηνών, οι Δήμοι Αγίας Βαρβάρας, Άγιων Ανάργυρων, Αιγάλεω, Ζεφυρίου, Ιλίου, Καματερού, Πετρούπολης, Χαϊδαρίου, Ηλιούπολης, Νέας Φιλαδέλφειας, Αγίας Παρασκευής και Αγίου Δημητρίου, η

Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Περιστερίου, η Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Αγίας Βαρβάρας, το Εργατικό Κέντρο Αθήνας (Ε.Κ.Α.), το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθήνας, ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας, η εταιρεία Πληροφόρηση- Επιμόρφωση-Τοπική Ανάπτυξη Α.Ε. και ο Ο.Α.Ε.Δ. Περιλάμβανε τις δράσεις: συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση στην απασχόληση καθώς και την ίδρυση και λειτουργία ιατροκοινωνικού κέντρου για τους Τσιγγάνους του Δήμου Ζεφυρίου.

ο Τοπικές Στρατηγικές για την Απασχόληση και Καινοτομία αρ. 6 του Κανονισμού του ΕΚΤ «Οδύσσεια» Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από την Περιφέρεια Αττικής/ Ε.Κ.Τ. Συμμετείχαν σε αυτό, η Περιφέρεια Αττικής και οι Δήμοι της Περιφέρειας Αττικής Περιλάμβανε τις δράσεις: έρευνα του εργασιακού περιβάλλοντος και της οικονομίας της Περιφέρειας Αττικής, μελέτη προτάσεων για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της αυταπασχόλησης και γενικότερα της απασχόλησης.

ο Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών «Ίσες Δυνατότητες ίσες ευκαιρίες». Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το Ε.Π Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση Μέτρο 3 άξονας 5 της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Συμμετείχαν σε αυτό οι φορείς: Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού, Δήμος Αγίας Βαρβάρας, ΔΕΠΚΑ Δήμου Καλλιθέας, Δ.Ε.Α. Δήμου Ζωγράφου, Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας, Νόστος, του Ελληνικό Συμβούλιο Προσφύγων και Αναπτυξιακή Δήμων Πειραιά, η Υπερνομαρχία Αθηνών-Πειραιώς, η Νομαρχία Αθηνών, η Νομαρχία Πειραιώς και Νήσων, η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας, η Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., η Τ.Ε.Δ.Κ.Ν.Α, ο Α.Σ.Δ.Α., η Α.Ε. Πληροφόρηση - Επιμόρφωση - Τοπική Ανάπτυξη, το Εργατικό Κέντρο Αθήνας, το Εργατικό Κέντρο Πειραιά, η Ένωση Γυναικών Ελλάδας, η Ένωση Προσώπων για την Προώθηση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας, η Ένωση Ελληνίδων Επιστημόνων, το Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας, η Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών, και η εταιρεία Κοινωνική Ενδυνάμωση. Περιλαμβάνει τις δράσεις: συμβουλευτική και προώθηση στην απασχόληση (Stage, επιδότηση νέων θέσεων εργασίας, επιδότηση της επιχειρηματικότητας).

ο Δίκτυο Αντιμετώπισης της ανεργίας στη Ευρύτερη περιοχή Πειραιά και Δυτικής Αττικής – Πρόγραμμα Erponet. Χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Equal. Συμμετείχαν σε αυτό, οι Δήμοι Περάματος, Σαλαμίνας Χαϊδαρίου και Αγίας Βαρβάρας, οι Δημοτικές Επιχειρήσεις, Ασπροπύργου και Αιγάλεω, το Εργατικό Κέντρο Πειραιά, το ΚΕΚ «Αττική» και πολλές επιχειρήσεις. Περιλάμβανε τις δράσεις: ενημέρωση συμβουλευτική και προώθηση στην απασχόληση ανέργων.

ο Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης «Σύμπλευση». Χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα «Απασχόληση & Επαγγελματική Κατάρτιση. Συμμετείχαν σε αυτό, οι Δήμοι Αιγάλεω, Χαϊδαρίου Κορυδαλλού και Αγίας Βαρβάρας και η Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμων Πειραιά (ΑΝΔΗΠ) Περιλάμβανε τις δράσεις: ενημέρωση συμβουλευτική και προώθηση στην απασχόληση ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

ο Κοινωνία πληροφορίας για την ποιότητα ζωής στην Περιφέρεια Αττικής (ARI-Act) «Διαχείριση Ηλεκτρονικών Αποβλήτων» Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από την Περιφέρεια Αττικής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), πρόγραμμα Καινοτόμων Ενεργειών. Συμμετείχαν σε αυτό, η Περιφέρεια Αττικής, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (Εργαστήριο Μεταλλευτικής Τεχνολογίας και Περιβαλλοντικής Μεταλλευτικής), ο Ενιαίος Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής, ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (Ο.Δ.Δ.Υ.), ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας, το Κέντρο Αναπτυξιακών Μελετών PRISMA, το Κέντρο Επιχείρησης και Καινοτομίας Αττικής “EC BIC of Attika” και η Βιομηχανία Διαχείρισης και Αξιοποίησης Αποβλήτων Polyeco A.E. Περιλάμβανε τις δράσεις: Έρευνα των υφιστάμενων μεθόδων διαχείρισης ηλεκτρονικών αποβλήτων στην Αττική και ανάπτυξη μεθοδολογίας νέων μεθόδων, επαγγελματική κατάρτιση ΑΜΕΑ στη διαχείριση των ηλεκτρονικών αποβλήτων, πιλοτική εφαρμογή, σύνταξη επιχειρηματικού σχεδίου που θα εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα μιας επένδυσης στη διαχείριση των ηλεκτρονικών αποβλήτων, ενημέρωση της κοινής γνώμης.

Παρακάτω παρατίθενται κάποια στοιχεία σχετικά με την αξιοποίηση των προγραμμάτων :

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 2004-1008					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	«ΠΟΛΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ	ΙΣΕΣ ΔΥΝΑΤΟ ΤΗΤΕΣ- ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙ ΕΣ	ΑΠΑΣΧΟΛ ΗΣΗ ΣΤΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	ΣΥΜΠΛΕΥΣ Η	EQUAL
<i>Ομάδα στόχου</i>	Άνεργοι της περιοχής παρέμβασ ης	Άνεργες γυναίκες	Άνεργοι 45- 64 & 18-29, ΜΝΟ, παλ/ντες, άνεργοι συνέπεια ομαδικής απόλυσης (PALCO)	Άνεργοι άνω 45 ΑΜΕΑ, ΜΝΟ, Τσιγγάνοι, μετανάστες. παλ/ντες, νέοι 15-24 χαμηλών προσόντων	Όλοι οι άνεργοι
<i>Ολοκλήρωσαν</i>	113	179	8	Δε δίνονται στοιχεία	47
<i>Μερικές συνεδρίες</i>	76	26	11	Δε δίνονται στοιχεία	17
σύνολο	189	205	19	119	64
ΑΜΕΑ	6			16	4
ΜΝΟ	20	49	1	21	5
ΠΑΛ/ΝΤΕΣ	37	6	2	6	5
ΜΕΤΑΝΑΣΤ ΕΣ	4	4	-	-	2
ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ	27	12	3	38	

ΠΟΛΥΤΕΚΝ ΟΙ	6	-	1	17	1	
ΑΝΕΡΓΟΙ 45+	13	-	-	21	9	
ΛΟΙΠΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ	76	134	12		38	
σύνολο	189	205	19	119	64	

4.5 Προγράμματα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης

Η βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και επαγγελματικών προοπτικών, η προσωπική ανάπτυξη των ενηλίκων αλλά και η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους, αποτελούν μερικούς από τους στόχους αυτού του προγράμματος. Η «δια βίου μάθηση» στηρίζεται στην αρχή ότι η γνώση δεν σταματά μετά το σχολείο και πρέπει να προσφέρονται ευκαιρίες μάθησης σε όλους τους πολίτες ανεξάρτητα από ηλικία.

Τα προγράμματα αυτά αφορούν όλους τους πολίτες, καθώς στα εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να συμμετέχουν όλοι ανεξάρτητα από φύλο, μορφωτικό επίπεδο, καταγωγή, θρησκεία κ.λπ.

Οι πολίτες δηλώνουν τι επιθυμούν να παρακολουθήσουν από τον κατάλογο των προγραμμάτων «δια βίου εκπαίδευσης» του Δήμου και ΙΔΕΚΕ του Υπουργείου Παιδείας. Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων τα οποία μπορούν να καταταχθούν στις εξής κατηγορίες:

- Ελληνική γλώσσα – αλφαριθμητισμός
- Ευρωπαϊκές γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά)
- Τεχνολογίες πληροφορικής – επικοινωνιών
- Βασικές γνώσεις στατιστικής – μαθηματικών
- Οικονομία – επιχειρήσεις

- Θέματα πολιτών: δικαιώματα – υποχρεώσεις – διαχείριση νοικοκυριού
- Πολιτισμός, Τέχνες, διαχείριση ελεύθερου χρόνου
- Ειδικά προγράμματα (ειδικές πληθυσμιακές ομάδες, αθλητισμός Α.Μ.Ε.Α κ.ά.).

Όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα παρέχονται δωρεάν και με τη λήξη τους δίνονται βεβαιώσεις πιστοποιημένες από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ωστόσο για τα μαθήματα ελληνικής γλώσσας φέτος δήλωσαν ενδιαφέρον 20 άτομα και κατάφεραν να συμμετέχουν 6 τελικά, αφού λαμβάνουν χώρα καθημερινές 5-9 το απόγευμα, δηλαδή τις ώρες και μέρες που οι μετανάστες δουλεύουν. Οι προϋποθέσεις και η γραφειοκρατία που απαιτούν τα επιδοτούμενα προγράμματα αποκλείουν τη συμμετοχή μεταναστών, ακόμα και αν απευθύνονται σε αυτούς.

Μια άλλη κατηγορία δράσεων είναι οι υπηρεσίες ανταποδοτικού χαρακτήρα, όπως το δημοτικό Ωδείο, οι κατασκηνώσεις, μαθήματα χορού κτλ, όπου η εισφορά είναι χαμηλή, συμβολική, και πραγματικά φαίνεται να προσελκύουν το ενδιαφέρον των μεταναστών. Όπως χαρακτηριστικά ειπώθηκε : *«θέλουν να στέλνουν τα παιδιά τους όπου και οι Έλληνες για να μη διαφέρουν»*. Εδώ οι κοινωνικοί λειτουργοί εντοπίζουν την ευκαιρία να καλλιεργηθεί διαπολιτισμική επικοινωνία και εξοικείωση με διαφορετικές κουλτούρες, γεγονός που θα συντελέσει στην ουσιαστική ενσωμάτωση των μεταναστών. Η άποψη που διατυπώθηκε από το σύνολο των υπαλλήλων του δήμου σχετικά με την εικόνα που έχουν για την ουσιαστική ένταξη των μεταναστών ήταν απογοητευτική. Η λέξη που χρησιμοποιήθηκε ήταν *ανοχή*. Ο κόσμος ανέχεται τους μετανάστες, όπως ανέχεται τους αθίγγανους αλλά δεν τους αποδέχεται. Ο Δήμος , σε μια προσπάθεια που αναδεικνύει το βαθμό που εκδηλώνεται αυτό το πρόβλημα, εξέδωσε ενημερωτικό φυλλάδιο απευθυνόμενο στους γονείς για τη σημασία της αποδοχής του διαφορετικού και εκπαίδευσης των παιδιών, για τον περιορισμό ξενοφοβικών ή και ρατσιστικών εκδηλώσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι Δήμοι διαθέτουν τα θεσμικά εργαλεία που τους επιτρέπουν να προβούν σε εξατομικευμένες παρεμβάσεις και να ασκήσουν αποτελεσματική πολιτική, αλλά τα εργαλεία αυτά δεν αποδεικνύονται πάντα αρκετά, αφού συχνά δεν έχουν τους πόρους να τα αξιοποιήσουν, γεγονός που τους καθιστά ανεπαρκείς. Αυτό διαπιστώθηκε και στην έρευνα αυτής της μελέτης, όπου διατυπώθηκε έντονος προβληματισμός από τους συνεντευξιζόμενους για την τύχη των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπαλλήλων που τις στελεχώνουν καθώς και για τη συνέχιση χρηματοδότησης των ήδη υπάρχουσών δομών, ακόμα και αυτών που έχουν συμβολικό ανταποδοτικό χαρακτήρα και εξυπηρετούν πολλές ομάδες του πληθυσμού. Η ανασφάλεια είναι έκδηλη και λειτουργεί ανασταλτικά στην ανάληψη οποιασδήποτε πρωτοβουλίας. Η άποψη που εκφράστηκε είναι ότι ενόψει της δύσκολης οικονομικής κατάστασης της χώρας και των προβλημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει, η κοινωνική πολιτική και κυρίως η πολιτική ένταξης των μεταναστών θα περάσει σε δεύτερη μοίρα και η χρηματοδότηση των προγραμμάτων θα παύσει ή τουλάχιστον θα περιοριστεί. Παρόλο που η στήριξη των ευπαθών ομάδων για την προστασία τους από τον κοινωνικό αποκλεισμό θα είναι επιβεβλημένη και πιο αναγκαία από ποτέ, το μέλλον τους διαγράφεται αβέβαιο.

Απαντώντας στη πρώτη υπόθεση εργασίας που διατυπώθηκε σχετικά με το ότι οι Ο.Τ.Α. επιλαμβάνονται των τοπικών υποθέσεων και φροντίζουν για την ομαλή ένταξη των μεταναστών, διαπιστώθηκε ότι αυτό ισχύει μέχρι ένα βαθμό. Οι Δήμοι είναι κατοχυρωμένοι θεσμικά να αναλάβουν και να υλοποιήσουν πρωτοβουλίες για την προστασία των ευπαθών ομάδων πληθυσμού, αλλά για τους μετανάστες δεν προβλέπονται εξειδικευμένες δράσεις. Οι μετανάστες και οι ιδιαιτερότητές των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν δεν λαμβάνονται υπόψη στην κατάρτιση των προγραμμάτων. Παρόλο που οι ευρωπαϊκές επιταγές υπογραμμίζουν την ένταξη των μεταναστευτικών πληθυσμών ως ξεχωριστό τμήμα των πολιτικών ένταξης, στην ελληνική πρακτική δε φαίνεται να υπάρχει τέτοια διαφοροποίηση. Είναι στη διακριτική ευχέρεια των Δήμων να εντάξουν τους μετανάστες σε ξεχωριστά προγράμματα και κάτι

τέτοιο δε διαπιστώνεται. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η δημιουργία από τους Δήμους ειδικών υπηρεσιακών μονάδων για τους αλλοδαπούς υπό την μορφή και την ονομασία *Κέντρα Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών* (Κ.Ε.Α.) τα οποία μπορεί, με κριτήριο τον αριθμό του αλλοδαπού πληθυσμού μιας δεδομένης περιοχής, να συγκροτούνται είτε σε επίπεδο Δήμου είτε σε διαδημοτικό επίπεδο. Στόχος είναι να καταστούν σημείο αναφοράς για το σύνολο των αλλοδαπών κατοίκων της περιοχής τους και βασική αποστολή τους προτείνεται κατά πρώτο λόγο η εύρυθμη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των διοικητικής φύσης αρμοδιοτήτων των Δήμων. Με δεδομένο, πάντως, ότι ζητούμενο, τελικά, είναι η προώθηση της κοινωνικής ένταξης, θα πρέπει να αναζητηθούν οι αρμοδιότητες και τα μέσα ανάπτυξης αντίστοιχων στοχευμένων δράσεων σε συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Αναφορικά με το Δήμο Αγίας Βαρβάρας διατυπώθηκε η υπόθεση ότι η προηγούμενη ύπαρξη μια δυναμικής κοινότητας αθιγγάνων στην περιοχή επηρέασε την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και η προηγούμενη εμπειρία αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων. Από το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου είναι φανερό ότι οι αθιγγανοί και τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου. Ενδεικτικό αυτού είναι η έμφαση που δίνεται σε προγράμματα για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, την εκπαίδευση ενηλίκων και την πρόληψη για τον περιορισμό των σχολικών διαρροών (Leonardo). Όπως αναφέρθηκε, το τελευταίο είναι σύνηθες στην κοινότητα των αθιγγάνων, οι οποίοι υποτιμούν την αξία της εκπαίδευσης και μετά το Γυμνάσιο απορροφούνται σε οικογενειακές επιχειρήσεις. Είναι εντυπωσιακό ότι το ποσοστό των σχολικών διαρροών κατά τη μετάβαση από το Γυμνάσιο στο Λύκειο ανέρχεται στο 24% ενώ ο αυξανόμενος αριθμός εγγράφων των Τσιγγάνων στους βρεφικούς σταθμούς του Δήμου, αναφέρεται ως θετικά καταγεγραμμένο στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής Εξάλλου, όπως φαίνεται και στο Κεφάλαιο 4 (Πίνακας 2), οι Τσιγγάνοι με κοινωνικά προβλήματα αποτελούν το 30% του συνόλου των πολιτών που ζήτησαν τη βοήθεια της κοινωνικής υπηρεσίας, ποσοστό αρκετά υψηλό αναλογικά με το ποσοστό τους επί του συνολικού πληθυσμού (10,2%).

Επιπροσθέτως με το θέμα των αθιγγάνων αξίζει να σημειωθεί ότι η Αγία Βαρβάρα δέχτηκε τη δεκαετία του 1990 δυο πολύ μεγάλα κύματα μετανάστευσης παλινοστούτων Ελλήνων από τη Ρωσία, οι οποίοι έφτασαν σε ποσοστό το 10% του πληθυσμού. Το γεγονός αυτό δεν αποτυπώθηκε στην τελευταία απογραφή του 2001 και ούτε αποτελεί πραγματικότητα σήμερα γιατί η πλειοψηφία επωφελήθηκε από ευνοϊκή στεγαστική δανειοδότηση και έφυγε το 1999, ωστόσο η επιρροή που άσκησε στην κοινωνία και στην ασκούμενη κοινωνική πολιτική θεωρείται δεδομένη.

Η αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών για την ένταξη είναι το ζητούμενο της τρίτης υπόθεσης που διατυπώθηκε, και ίσως και της πιο σημαντικής αναφορικά με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας. Η πολιτική του Δήμου, καθορισμένη εκ των άνω και με διαχρονική συνέπεια, ακολουθεί τη λογική της επένδυσης στην κοινωνική πολιτική και αυτό διαφαίνεται σε όλα τα επίπεδα των δράσεων του, από την οικιστική ανάπλαση έως την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Η ποιότητα ζωής μέσα στα όρια του δήμου και η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό για την ευημερία του συνόλου της κοινωνίας αποτελούν τους πρωταρχικούς στόχους των δράσεων του Δήμου. Μέσα σε αυτή τη λογική ιδρύθηκε και στελεχώθηκε η Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής.

Ωστόσο η αποτελεσματικότητά της στο θέμα της ένταξης των μεταναστών είναι περιορισμένη, καθώς όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η συμμετοχή τους στα προγράμματα στήριξης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων είναι μικρή. Επωφελούνται κάποιων υπηρεσιών, όπως την παρακολούθηση των παιδιών από παιδοψυχολόγο και λογοθεραπεύτρια στους παιδικούς σταθμούς και στα σχολεία, αλλά αυτές οι υπηρεσίες είναι καθολικές και όχι στοχευμένες στους μετανάστες. Δεν αφορούν στην επίλυση των ιδιαίτερων προβλημάτων λόγω διαφορετικών πολιτισμικών και θρησκευτικών καταβολών, τα οποία απαιτούν ειδικούς χειρισμούς και γνώσεις.

Σημαντικό ρόλο θα μπορούσε να παίζει και το Γραφείο Αλλοδαπών, το οποίο αν και δεν ανήκει διοικητικά στην Κοινωνική Υπηρεσία, αποτελεί την πρώτη επαφή των μεταναστών με την πολιτεία. Στο Δήμο που μελετήσαμε διαπιστώθηκε ότι, παρά την αρνητική διάθεση των υπαλλήλων του Τμήματος Διοίκησης όπου υπάγεται το Γραφείο,

ο υπάλληλος που εργάζεται εκεί έχει αναπτύξει εντυπωσιακές πρωτοβουλίες και οι γνώσεις και η εμπειρία του θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο για τη χάραξη πολιτικών. Ο ίδιος θεωρεί ότι *«επί της ουσίας δεν κάνουμε κάτι ούτε ως πολιτεία ούτε ως κοινωνία για να τους ενσωματώσουμε»*, συμπληρώνοντας ότι *«απλά τους ανεχόμαστε»*.

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι όσο δραστήρια και να είναι η Κοινωνική Υπηρεσία στις δράσεις της για την ένταξη των μεταναστών, η ένταξη είναι μια δυναμική διαδικασία για την οποία είναι αναγκαία η συμβολή όλης της κοινωνίας. Ένας μετανάστης, ακόμα και αν τυπικά είναι ενταγμένος, έχει δηλαδή δουλειά και σπίτι, στέλνει τα παιδιά του στο σχολείο και δε χρίζει βοήθειας από το κράτος, εάν δεν νιώθει αποδοχή από τον κοινωνικό του περίγυρο του δημιουργείται το αίσθημα της μειονεξίας και οδηγείται στην περιθωριοποίηση. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητο να υπάρξουν προγράμματα που να στοχεύουν στην ενημέρωση του γηγενούς πληθυσμού και δράσεις που θα βοηθήσουν στην διαπολιτισμική επικοινωνία και την κατανόηση του διαφορετικού, όπως πολυπολιτισμικών εκδηλώσεις, με στόχο τη διάδοση συγκεκριμένων πληροφοριών σχετικά με τους πολιτισμούς, τις θρησκείες και την οικονομική και κοινωνική προσφορά των μεταναστών. Είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η ικανότητα της κοινωνίας υποδοχής να προσαρμοστεί στην πολυμορφία. Ο φόβος και η άγνοια απέναντι στο διαφορετικό, συνδυασμένα με στερεοτυπικές αντιλήψεις, αναστέλλουν οποιαδήποτε διαδικασία ουσιαστικής ενσωμάτωσης. Παράλληλα, αξιοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό και την προηγούμενη εμπειρία, θα ήταν χρήσιμο να γίνει ανασχεδιασμός των δράσεων, δίνοντας περισσότερη έμφαση στους μετανάστες, ούτως ώστε να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των αναγκών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρωτογενείς πηγές

European Commision (2002), *Joint Report on Social Exclusion*, EC, Λουξεμβούργο

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2005) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, και την επιτροπή των Περιφερειών, *Κοινό Πρόγραμμα για την Ένταξη*, Βρυξέλες, COM(2005)389 τελικό.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,(2003) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, και την επιτροπή των Περιφερειών, *Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση*, Βρυξέλες, COM(2003)336 τελικό

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2001-2003

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2003-2005

Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008

Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2006), *Κοινωνική πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Τελική Έκθεση, Αθήνα

N. 2910/2001, *Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις*, (ΦΕΚ 91, τ.Α΄)

N. 3463/2006, *Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων*, (ΦΕΚ 114, τ.Α΄)

N. 3284/2004, *Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας*, (ΦΕΚ 217, τ.Α΄)

N. 3386/2005, *Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια*, (ΦΕΚ 212,τ.Α΄)

Βιβλία

Campbel, C. (1982). *Governments under stress*, University of Toronto Press

Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, **Μιχαλοπούλου, Κ. (επιμ.)**, Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg

Smith, P. (2006). *Πολιτισμική θεωρία*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική

Βεΐκου, Μ. (2001). Μετανάστευση και πρακτικές ένταξης. Μια εκ των έσω αποτίμηση της σύγχρονης Ελληνικής και Ιταλικής πραγματικότητας στο: **Αμίτσης, Γ. και Λαζαρίδη, Γ.** *Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα* σελ.113-124, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση

Γετίμης, Π. (2002). Στόχοι μεταναστευτικής πολιτικής ,στο: *Επιχειρησιακό πρόγραμμα για τους μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, ΙΑΠΑΔ

Γεώργιας, Κ. (2009). *Μετανάστευση και κοινωνική συνοχή* Αθήνα, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ιωσηφίδης, Θ. (2001). Συνθήκες εργασίας τριών μεταναστευτικών ομάδων στην Αθήνα στο :**Μαρβάκης, Α., Παρσάνογλου, Δ. και Παύλου, Μ(επιμ)** *Μετανάστες στην Ελλάδα* σελ.227-246 Αθήνα, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Κόντης, Α. (2001). Οικονομική ενσωμάτωση μεταναστών στη χώρα υποδοχής στο: **Αμίτσης, Γ. και Λαζαρίδη, Γ.** *Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα* σελ.177-215, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση

Μουσούρου, Α. (1998) Κοινωνικός αποκλεισμός και κοινωνική προστασία στον τόμο: **Κασιμάτη, Κ. (επιμ.)**, *Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία*, Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg

Μουσούρου, Α. (1991) *Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg

Παπαδοπούλου, Α. (2002). «Κοινωνικός αποκλεισμός»: Εισαγωγή στην έννοια και τη διαδικασία στο: **Παπαδοπούλου, Α. (επιμ.)** *Κοινωνικός αποκλεισμός - Για τους ανθρώπους που παραμερίζουμε: Εισηγήσεις τριήμερου συνεδρίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο 16,17,18 Μαΐου 1999*, Αθήνα, εκδόσεις Αρμός

Παπαδοπούλου, Δ. (2006). Μορφές κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών στο **Μπάκαβος, Χ. και Παπαδοπούλου, Δ. (επιμ.)**, *Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg

Ρομπόλη, Σ/ Δημουλά, Κ. (1998). Οι εταιρικές σχέσεις στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, στον τόμο: **Κασιμάτη, Κ. (επιμ.)**, *Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία*, Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg

Διαδικτυακές Πηγές

Ευρωπαϊκή Ένωση: www.europa.eu (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Βικιπαίδεια: www.wikipedia.org (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Δήμος Αγίας Βαρβάρας: www.agiavarvara.gr (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία: www.statistics.gr (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων: www.epkodi.gr (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης: www.ita.org.gr (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης: www.eetaa.gr (τελ. επίσκεψη 01-06-2010)

Εθνικό Τυπογραφείο: www.et.gr (τελ. επίσκεψη 02-06-2010)

Ψηφιακός Δήμος: www.psifiakosdimos.gr (τελ. επίσκεψη 30-05-2010)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη 2006-2007.....	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 : Ποσοστά του Πίνακα 1.....	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : Εισερχόμενοι άνεργοι στην κοινωνική υπηρεσία 2006-2007.....	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 : Ανεπίσημα στοιχεία από Γραφείο Απασχόλησης 2009-2010.....	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 5 : Ευρωπαϊκά Προγράμματα Στήριξης της Απασχόλησης 2004-2008.....	57

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ν.3463/2006 ΑΡΘΡΟ 75

Αρμοδιότητες

Ι. Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς:

α) Ανάπτυξης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η προστασία, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων ή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση των σχετικών έργων και εγκαταστάσεων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

2. Η μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση και διαχείριση των δικτύων φυσικού αερίου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

3. Ο εξηλεκτρισμός, η επέκταση ηλεκτρικών δικτύων και γενικότερα δικτύων ενέργειας, εντός των διοικητικών τους ορίων, για κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για την τόνωση της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.

4. Η μελέτη, κατασκευή και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στο πλαίσιο του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού.

5. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους.

6. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους.

7. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας, συστημάτων άρδευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων.

8. Η εκπόνηση, υλοποίηση και η συμμετοχή σε προγράμματα για την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών τους και την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς και η δημιουργία θερέτρων και άλλων εγκαταστάσεων αναψυχής και διακοπών.

9. Η διοίκηση και εκμετάλλευση των χώρων της ζώνης λιμένα δικαιοδοσίας τους, καθώς και η κατασκευή και συντήρηση των αναγκαίων λιμενικών έργων.

10. Η ίδρυση, κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών και κοινοτικών αγορών.

11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αποθηκευτικών χώρων υγρών καυσίμων.

12. Η διαχείριση, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση της δημοτικής και κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών και κοινοτικών κτιρίων.

13. Η εκμετάλλευση δημοτικών και κοινοτικών δασών.

14. Η διαχείριση και εκμετάλλευση δημοτικών και κοινοτικών καλλιεργητικών εκτάσεων και βοσκοτόπων, καθώς και αποκαλυπτόμενων καλλιεργητικών εκτάσεων που τους παραχωρούνται από το Δημόσιο.

β) Περιβάλλοντος, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

2. Η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία (λιμνοθάλασσες, λίμνες, ιχθυοτροφεία, ποταμοί) και η καταπολέμηση της ρύπανσης στην περιφέρειά τους.

3. Η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών εργαστηρίων.

4. Η καθαριότητα όλων των κοινόχρηστων χώρων της εδαφικής τους περιφέρειας, η αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού και η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς, σύμφωνα με την κείμενη σχετική νομοθεσία.

5. Η παροχή συνδρομής στην αρμόδια πυροσβεστική υπηρεσία, με κάθε πρόσφορο μέσο που διαθέτουν, για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, ιδίως σε περιοχές που έχουν δασικό χαρακτήρα.

6. Η ίδρυση και λειτουργία σφαγείων.

7. Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.

8. Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση των περιοχών της περιφέρειάς τους, κυρίως σε περιοχές όπου αναπτύσσεται εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου και εγκαθίστανται μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων.

9. Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση των περιοχών της περιφέρειάς τους, κυρίως σε περιοχές όπου αναπτύσσεται εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου και εγκαθίστανται μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων.

10. Ο καθορισμός των χώρων για τη δημιουργία κοιμητηρίων και η παροχή γνώμης για τον καθορισμό χώρων αποτέφρωσης νεκρών.

γ) Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά όπως η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, αφαλάτωσης, τηλεθέρμανσης, έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων

χώρων, η δημιουργία χώρων πρασίνου, χώρων αναψυχής, πλατειών και λοιπών υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων.

2. Η συμμετοχή στο έργο της αστικής συγκοινωνίας και η διενέργεια μεταφοράς για τη μετακίνηση κατοίκων της περιοχής τους, καθώς και η μεταφορά για την εξυπηρέτηση και την αναψυχή αυτών, όπως ορίζεται στο άρθρο 83 και στη σχετική νομοθεσία.

3. Ο καθορισμός, η κατασκευή, συντήρηση και εκμετάλλευση υπόγειων και υπέργειων χώρων στάθμευσης, καθώς και ο έλεγχος της στάθμευσης των αυτοκινήτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

5. Ο καθορισμός των χώρων και των όρων λειτουργίας των λαϊκών αγορών και των εμποροπανηγύρεων, για άσκηση υπαίθριων εμπορικών δραστηριοτήτων, που διενεργούνται στην περιφέρειά τους, κατά τη σχετική νομοθεσία, καθώς και των χώρων για την προσωρινή διαμονή μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων.

6. Ο καθορισμός χώρων για την τοποθέτηση πλαισίων προβολής υπαίθριας διαφήμισης, καθώς και ο προσδιορισμός ειδικότερων προδιαγραφών κατασκευής και προϋποθέσεων τοποθέτησης διαφημιστικών πλαισίων, σύμφωνα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας.

7. Η προστασία του καταναλωτή με τη δημιουργία Γραφείων Ενημέρωσης του καταναλωτή σχετικά με θέματα που αφορούν τα δικαιώματά του, την ποιότητα των προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών και τις επιπτώσεις τους στην υγεία και το περιβάλλον, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.

8. Ο προσδιορισμός ειδικότερων όρων και προϋποθέσεων της ίδρυσης και εγκατάστασης καταστημάτων, επιχειρήσεων και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων της δικαιοδοσίας τους που επηρεάζουν το φυσικό, πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό

περιβάλλον, καθώς και την αισθητική, φυσιογνωμία και τις εν γένει λειτουργίες της πόλης.

9. Ο προσδιορισμός των όρων και των ωρών λειτουργίας μουσικής σε καταστήματα, τα οποία λειτουργούν στην πόλη, στο πλαίσιο των υγειονομικών και κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

10. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως ο υγειονομικός έλεγχος των δημοτικών και κοινοτικών δεξαμενών νερού, ο υγειονομικός έλεγχος των καταστημάτων και επιχειρήσεων που λειτουργούν στην περιφέρειά τους, ο έλεγχος της ηχορύπανσης, της κοινής ησυχίας και της εκπομπής ρύπων, θορύβων και άλλων επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος από τροχοφόρα, η περισυλλογή και εν γένει η μέριμνα για τα αδέσποτα ζώα και η δημιουργία καταφυγίων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

11. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων, όπως ο έλεγχος σήμανσης των εργασιών που εκτελούνται στις οδούς και της τήρησης των υποχρεώσεων αυτών που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις οδούς του δημοτικού ή κοινοτικού δικτύου, η λήψη μέτρων και ο έλεγχος για την προστασία από επικίνδυνες οικοδομές, από έλλειψη μέτρων ασφάλειας και υγιεινής σε εργασίες που εκτελούνται και γενικότερα από δραστηριότητες που εγκυμονούν κινδύνους για τη ζωή και την περιουσία των κατοίκων.

12. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών.

13. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους.

14. Η ονομασία των οδών, πλατειών, η τοποθέτηση πινακίδων πληροφορίας και η αρίθμηση κτισμάτων.

δ) Απασχόλησης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

2. Προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, με την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες και κυρίως των πληθυσμών των ορεινών, αγροτικών και νησιωτικών περιοχών, στο πλαίσιο του εθνικού και ευρωπαϊκού σχεδιασμού.

3. Συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων που παρέχονται δωρεάν προς τους ανέργους, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους για την εξεύρεση απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με τη δημιουργία Δημοτικών και Κοινοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση, σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις επιχειρήσεις της περιοχής τους.

ε) Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κ.λπ. και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

2. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων

ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.

3. Η μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης κατά τις προβλέψεις αυτού του Κώδικα.

4. Η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρειά τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

5. Ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

6. Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου και της Κοινότητας.

στ) Παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Παιδείας και ιδιαίτερα η συντήρηση, η καθαριότητα και η φύλαξη των σχολικών κτιρίων.

2. Η ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.

3. Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.

4. Η ίδρυση και λειτουργία πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής.

5. Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που

παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων, φιλαρμονικών και σχολών διδασκαλίας μουσικής, σχολών χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.

6. Η προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών.

7. Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

8. Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων ή η συμμετοχή τους σε αυτά.

9. Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

10. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.

11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως δημοτικών και κοινοτικών γυμναστηρίων, αθλητικών κέντρων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης.

12. Η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

ζ) Πολιτικής Προστασίας, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Ο συντονισμός και η επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών που συμβαίνουν στα διοικητικά τους όρια.

2. Η διατύπωση εισήγησης για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας της περιοχής τους, στο πλαίσιο του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού και η εφαρμογή των προγραμμάτων, μέτρων και δράσεων που αφορούν την περιοχή τους στο πλαίσιο του εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού.

3. Η διάθεση και ο συντονισμός δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών της περιφέρειάς τους.

II. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες ασκούν, σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Οι αρμοδιότητες αυτές είναι, ειδικότερα, οι ακόλουθες:

1. Η τήρηση του δημοτολογίου και του μητρώου αρρένων, η έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών που απορρέουν από αυτό, καθώς και η τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την κείμενη νομοθεσία για τη δημιουργία και τήρηση του Εθνικού Δημοτολογίου.

2. Η τήρηση των ληξιαρχικών βιβλίων, στα οποία καταχωρούνται τα ληξιαρχικά γεγονότα που συμβαίνουν στην περιφέρειά τους και η έκδοση αποσπασμάτων των ληξιαρχικών πράξεων.

3. Η τήρηση αρχείων επίσημων εγγράφων και η έκδοση αντιγράφων.

4. Η περιοδική ενημέρωση των δημοσίων υπηρεσιών για τις μεταβολές προσωπικής κατάστασης, που προκύπτουν από τα τηρούμενα στοιχεία.

5. Η τήρηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την ισχύουσα εκλογική νομοθεσία.

6. Η τήρηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία περί ιθαγένειας και αλλοδαπών και μετανάστευσης.

7. Η χορήγηση άδειας πολιτικού γάμου και η τέλεση των γάμων αυτών.

8. Η δημιουργία, συντήρηση και λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, καθώς και η χορήγηση άδειας ταφής και αποτέφρωσης νεκρών.

9. Η χορήγηση βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας.

10. Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τους χώρους προσωρινής εγκατάστασης μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων.

11. Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τα ζώα συντροφιάς.

12. Ο έλεγχος τήρησης των διατάξεων που αφορούν το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό και τις οικοδομές που χαρακτηρίζονται επικίνδυνες.

13. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση των αδειών ίδρυσης, λειτουργίας και εγκατάστασης των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας και εγκατάστασης των οποίων καθορίζονται από την κείμενη νομοθεσία και τους αντίστοιχους υγειονομικούς κανονισμούς και διατάξεις, καθώς και ο έλεγχος της τήρησης αυτών.

14. Η τήρηση των διατάξεων που αφορούν το ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων.

15. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας κινηματογράφων, θεάτρων και παρεμφερών επιχειρήσεων και η διενέργεια των προβλεπόμενων επιθεωρήσεων

16. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας παιδοτόπων και διάφορων ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, όπως λούνα πάρκ, τσίρκο, πίστες αυτοκινητιδίων, μουσικών συναυλιών και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεών της.

17. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών τεχνικών ψυχαγωγικών παιγνίων και παροχής υπηρεσιών διαδικτύου, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων .

18. Η χορήγηση και ανάκληση άδειας λειτουργίας μουσικών οργάνων, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων.

19. Η χορήγηση και ανάκληση αδειών για την άσκηση υπαίθριου στάσιμου εμπορίου, η χορήγηση αδειών εμποροπανηγύρεων και υπαίθριων χριστουγεννιάτικων αγορών,

σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3377/2005 (ΦΕΚ 202 Α'), καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν το υπαίθριο εμπόριο και τις λαϊκές αγορές.

20. Η χορήγηση άδειας κυκλοφορίας ζωήλατου οχήματος στην περιφέρειά τους.

21. Η αφαίρεση της άδειας από τις οικοδομές για μη εξόφληση ασφαλιστικών εισφορών στο Ι.Κ.Α..

22. Η χορήγηση και ανάκληση άδειας εγκατάστασης και χρήσης του οικήματος για την άσκηση δραστηριότητας από εκδιδόμενα πρόσωπα, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων.

23. Ο έλεγχος τήρησης της τουριστικής νομοθεσίας από τις επιχειρήσεις τουριστικού ενδιαφέροντος, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του νόμου.

24. Η χορήγηση αδειών διενέργειας διαφήμισης, τοποθέτησης πλαισίων υπαίθριας διαφήμισης, τοποθέτησης επιγραφών προσδιορισμού επαγγελματικής δραστηριότητας σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και η παραχώρηση χώρων για την προβολή δραστηριοτήτων σε νομικά πρόσωπα, που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, όπως επίσης ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων περί υπαίθριας διαφήμισης των προδιαγραφών των διαφημιστικών πλαισίων και επιγραφών, η αφαίρεση των παράνομων υπαίθριων διαφημίσεων και επιγραφών και η επιβολή των προβλεπόμενων προστίμων, με τις προϋποθέσεις και τους όρους που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία.

25. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας καταστημάτων εκμίσθωσης μοτοποδηλάτων

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Θέμα: Ενημέρωση για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Οδυσσέας», «Εκπαίδευση των μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό»

Σας ενημερώνουμε ότι από τα μέσα Μαρτίου, άρχισαν να λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα τμήματα του προγράμματος «Οδυσσέας» για την εκπαίδευση των μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό. Η διαδικασία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και υπάρχει ακόμη η δυνατότητα για την παρακολούθηση του προγράμματος..

Το πρόγραμμα οργάνωσε και λειτουργεί η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) του Υπουργείου Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Η υλοποίηση του Έργου έχει ανατεθεί στο Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) που υπάγεται στη Γ.Γ.Δ.Β.Μ. **Το Έργο εντάσσεται στο επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο.**

Ο «Οδυσσέας» απευθύνεται σε Πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και σε υπηκόους Τρίτων χωρών ανεξαρτήτως καταγωγής, από την ηλικία των 16 ετών και άνω, που διαμένουν νόμιμα στη χώρα μας. Η ολοκλήρωση του προβλεπόμενου κύκλου σπουδών δίνει στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις Εξετάσεις Πιστοποίησης Ελληνομάθειας Επιπέδου Α2 της Γ.Γ.Δ.Β.Μ., το οποίο θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση από τους Υπηκόους τρίτων χωρών του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος, σύμφωνα με την ελληνική Νομοθεσία για το Σύστημα Πιστοποίησης.

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης

Το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα, Α1 και Α2, διάρκειας 125 και 175 ωρών αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα:

Επίπεδο Α1: Εισαγωγικά μαθήματα στην ελληνική γλώσσα, την ιστορία και τον πολιτισμό, καθώς και στον τρόπο ζωής της ελληνικής κοινωνίας. Οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν τη γλωσσική δεξιότητα αλλά και πρακτικές κοινωνικές ικανότητες, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις επικοινωνιακές καταστάσεις της καθημερινής.

ζωής και να εξοικειωθούν με το κοινωνικό περιβάλλον, την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας

Επίπεδο Α2: Μαθήματα ελληνικής γλώσσας, στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού. Στο συγκεκριμένο επίπεδο προβλέπονται δύο (2) θεματικές ενότητες: *Μαθήματα ελληνικής γλώσσας*, διάρκειας 150 ωρών, και *Στοιχεία της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού*, διάρκειας 25 ωρών. **Μετά την ολοκλήρωση του ανωτέρω επιπέδου, οι εκπαιδευόμενοι δύνανται να συμμετάσχουν στις εξετάσεις της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. για την απόκτηση του Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας επιπέδου Α2, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία.**

Οι υποψήφιοι κατατάσσονται στο επίπεδο Α1 και Α2 κατόπιν αξιολόγησης του επιπέδου ελληνομάθειας, με χρήση κατάλληλου «*εργαλείου ανίχνευσης γλωσσικών δεξιοτήτων*». Και στα δυο επίπεδα μάθησης και εφόσον διαπιστωθεί η επιτυχής ολοκλήρωση ενός επιπέδου, χορηγείται στον εκπαιδευόμενο **Πιστοποιητικό Δια Βίου Εκπαίδευσης**.

Τα μαθήματα γίνονται σε όλους τους νομούς της χώρας και παρέχονται δωρεάν. Σε κάθε εκπαιδευόμενο διανέμεται εκπαιδευτικό και επικουρικό υλικό – έντυπο και ηλεκτρονικό – με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του.

Σε κάθε τμήμα μάθησης ο μέσος όρος συμμετεχόντων υπολογίζεται σε δεκαπέντε (15) εκπαιδευόμενους. Τα τμήματα δύνανται να λειτουργούν πρωινές ή απογευματινές ώρες, ανάλογα με την επιθυμία των εκπαιδευομένων και εφόσον συγκεντρωθεί ο απαραίτητος αριθμός υποψηφίων. Τα μαθήματα διαρκούν τρεις (3) ώρες και διεξάγονται δύο (2) έως τρεις (3) ημέρες κάθε εβδομάδα. Ωστόσο, η υπαγωγή του Προγράμματος στο πεδίο της «*Δια Βίου Μάθησης*» συνεπάγεται *ευελιξία*, όσον αφορά στο ημερήσιο και εβδομαδιαίο πρόγραμμα.

Ο κάθε εκπαιδευόμενος υποχρεούται να παρακολουθήσει συστηματικά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο οποίο έχει ενταχθεί. Το όριο των απουσιών καθορίζεται στο 20% επί του συνόλου των ωρών. Σε περίπτωση που υπερβεί το όριο των απουσιών διαγράφεται από το συγκεκριμένο τμήμα και υποχρεούται, εφόσον επιθυμεί, να ενταχθεί και να επαναλάβει από την αρχή το συγκεκριμένο Επίπεδο.